

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy óra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy óra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hasábos pekt sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.

Nyilttér pekt sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 257.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, október 13.

Mal számunk főbb közleményei:

- Egy kis csufolódás.
- Felirat a királyhoz?
- Budapest éjjel.
- Andrássy a nemzeti ellenállásról.
- A városi tisztviselők fizetésrendezése.
- Differitiszjárvány Aradon.
- Milyen lesz az aradi új indóház?
- A szerelem — gyógyítható.
- Haverda Mariska bírál előtt.
- Anatole France házassága.
- Ha ónagysága albérió.
- Tarkaságok.

Uj ellenállás.

Arad, október 12.

Az újból rágyújtott szivarnak és az újra megkezdett szerelemnek — így mondja egy francia, — rossz melléke van. S így van a nagyobb dolgokkal az ember, a miket újra át akar élni, át akar érezni. Ha az ifjúkori ostobaságokat meg is próbáljuk ismételni, attól csak ostobák leszünk, de nem egyszersmind fiatalok. S ha valaha a föllobbanás önkívületében, elragadott vérrel nagyot akartunk csinálni: később hiába próbáljuk magunkat ugyanabba a hevületbe beleizgatni.

Most, hogy a politikai helyzet mind jobban kezd hasonlítani ahhoz, amely a darabont-korszakot megelőzte, a parlament folyosójára toppantak a nemzeti ellenállás emlékei. Ott járnak, a szivarfüstbe pólyált ködképekben a

dacos vármegyék, az öreg, tarsolyos kardra ütve: nem adunk 'adót, katonák. Ott vannak a sápadt, gondszántotta arcú megyei tisztviselők, a kiket nem indít meg családjuk nyomora; ha mind éhen vesznek is, törvénytelen kormányoknak nem szolgálnak. A képviselők egyike-másika önmagát látja a kísértő fantomokban, ők azok, akiket szuronyos hatalom taszít ki a vármegyeházáról, mert ott királyi biztost installálni nem engedtek. És tovább, az apró epizódok hőseitől a nagy események, a legnagyobbak szerepvivőig; azokig, a kiket a képviselőházból hurcoltak ki a honvédek... és a színes képek hatása alatt kigyulnak a kormányparti szerepléstől elpetyhüdt arcok. És a sokszor némaságra, vagy legfőleg csak igen szavazásra kárhoztatott ajkakról kitor: „hej, ha még egyszer...”

Es amikor ez kitört, megszólalt a kiábrándító józanság — Andrássy Gyula grófból. Egy élet csalódása nyilatkozik meg a végtelen szomorú beszédben. Ő, egyik tábornoka a nemzeti ellenállásnak, maga mondja, hogy erről szó se lehet. Hozzáteszi: ha mindent előre látott, előre tudott volna, — talán abba a nemzeti ellentállásba se megy bele. Mivel harcolnak? Nem adnak adót? A koronát tiz évig se böjtölik ki. Nem adnak ujoncot? Benn tartják a hároméveseket, behívják a póttartalékosokat. S mi van még, fegyver, amivel ebben az ellenállás-

ban vágni, sebezni, az ellenséget megszorítani lehessen?

Van még egy. A tisztviselő, aki a legutolsó ellenállás alatt is ütközője volt az egymás ellen törő áramlatoknak. Választhatott afölött, hogy a kenyerét kockáztassa, vagy a jövődjét. Ha az engedelmséget nem tagadta meg, rásült a vád, hogy törvénytelen hatalmat szolgál; ha megtagadta, az állásával játszott, amelyről nem tudhatta biztosan, hogy jobb idők virradtával, paktum születésével vissza fogja-e kapni. A tisztviselő tés-tével még egyszer ezt a próbálkozást megcsinálni nem lehet. Ha a politika katonái rést akarnak ütni a királyi hatalom érckapuján, ne a tisztviselő fejét használják faltörőnek, mert akkor az eredmény előrelátható: a kapunak se lesz baja s annak se, aki a faltörőt használja, a tisztviselő feje ellenben szétlapul.

Nincs, a mi bátorságot, jogot adhatna arra, hogy a nemzeti ellenállás kürtjét még egyszer megfújják. Akármilyen rideg lesz a korona álláspontja, s akármilyen elszánt a mai többség harca ez ellen: erre a fegyverre nem lehet számítani. Még ha nem is lennének mögöttünk a tapasztalatok, amelyek az első ellenállást követték: magának az ellentállás ezen módjának előrelátható erőtlensége le kell, hogy az ötletét is szerelje.

Érthető, indokolt és igazságos ez az elkeseredés, amely a gondolatot

Pázmánné válópöre.

Irta: Szomaházy István.

A művészek pompás jelmezünnepeben mutatták be Nagy Lajos udvarát, s a korhűen díszített termék fényes padlóján, a szőnyeges márványfalak között sok száz és száz selyembe burkolt szép asszony, kardos, harisnyás olasz lovag kőborolt álmódzva ide-oda, míg a csipkés emelvényen a katonabanda francia keríngőket játszott. Hátul, a lacikonyhában, néhány lusta aranyifju kocintgatott a hosszonyaku üvegekből, gunyosan megkritizálva azokat, akik a keresztlábu asztalok közé betévedtek.

Pázmán is bekukkantott egy percre a fiatalok közé, Pázmán, az egyetemi tanár, aki a renaissance orvosdoktorainak egyszerű tógáját viselte. A komoly tudós egy szőke solymászó leányt vezetett a karján, egy fiatal, viruló teremtést: a feleségét. (A lacikonyha mulatózó sóvár pillantásokat vetettek a gyönyörű asszony felé, amikor pedig Pázmánék a trónterem pálmái között eltűntek megint, egy hang, a keresztlábu asztal mellett, így szólott:

— Fabatkát sem ér az olyan törvény, a mely az ilyesmit megengedi. Miféle kormány az, a melyik eltúrte, hogy ez az istenasszony e kopasz gnóm felesége legyen? Pázmánnénak, igazság szerint, valami mesebeli herceg dukált volna, mert elvégre a szőkeséggel szemben is vannak kötelességei az emberiségnek...

Sólyom, aki kosztümjében a Nagy Lajos

korát zseniálisan összekeverte a Mária Terézia korával, nevetve közbevágot:

— Nem is tudod, hogy a kormánynek csakugyan van némi része abban, hogy Pázmánné most a kopasz orvosdoktor karján sétál... mert ha a szabadelvű eszmék nem diadalmaskodnak annak idején Szent István birodalmában, Pázmánné most mint Leonhard báróné kocsizgatna a bécsi Prater fasorai között...

— Melyik Leonhardról beszélsz?
— Leonhard Viktor báróról, ő fensége Imre főherceg szárnysegédéről... Különböztudjátok, hogy mi volt Pázmánné leánykorában?

— Nos, nos, nos?...

— Egy kártnerstrassei cukrászdában hordta a krémet és a csokoládét... Akkoriban kétezer ember szerelmes volt bele; kettő pedig eszevesztetten bolondult érte. Ez a kettő — Leonhard báró és Pázmán doktor — ugyszólván egyidejűleg kérte meg a szőke cukrászleány kezét...

— De hiszen Leonhard százados szép, gazdag, előkelő mánás, míg Pázmán doktor csuf, szegény és unalmas...

— Ugy van... És Kätchen kisasszony — mert Bécsben annak hívták — mégis Pázmán doktornak nyujtotta a kezét. Pedig Leonhardot imádtá, Pázmánt pedig gyűlölte és megvetette...

Mivel a dolog iránt az egész lacikonyhabeli társaság élénken érdeklődni kezdett, az

olasz lovag szívesen megadta a különös történet magvarázatát.

— Ez a história egy kissé operettszerű, mondta vidáman, (mert ugyan ki nem örül annak, ha egy érdekes történetet mesélhet?) sőt a finom pikantiériát sem nélkülözi... Leonhard báró oly szerelmes volt Kätchen kisasszonyba, hogy még a jószívű Imre főherceg is észrevette... A szegény kapitány egy darabig busan idogálta a caracas-okat és a chartreuse-öket, de egy nyári estén hazakisérvén az imádottját és az édes mamáját, bátran és elszánt lélekkel fordult a piszeorru leányhoz.

— Kätchen, mondta neki lehajtott fővel, — érzem, hogy nem bírom tovább... Bizony Isten, sohasem gondoltam, hogy akkora szenvedély is lakhatik egy nyomorult emberi szívb... Tudom, hogy kegyed becsületes leány és nem is sértem meg egy tisztességtelen ajánlattal... Ha nem venném feleségül, talán meg is bolondulnék... Feleségül fogom tehát venni, föltéve, hogy kegyed is úgy akarja...

Kätchen kisasszony remegve szorította meg a kapitány kezét, az édes mamája pedig magánkívül rebegte:

— Báró ur... óh báró ur...

— Nőül fogom venni, folytatta Leonhard báró, de a dolog nem megy oly könnyen, ahogy szeretnők... Mint szegény tisztnek vigyáznom kell arra, hogy az adjutáni állásomat megtarthassam. Imre főherceg nemesszívü és jó ember, de — ugy-e megbocsátja, ha őszinte

ujra a lelkekbe plántálta. De a legnagyobb elkeseredés alatt se szabad a karddal úgy hadonászni, hogy azzal önmagunkat vágjuk meg, csak azért, hogy lássák rólunk, milyen dühösek vagyunk. +

Egy kis csufolódás.

A képviselőház ülése.

Fővárosi tudósítónktól.

Budapest, október 12.

A képviselőház mai ülése, melytől a politikai jószágok megint vihart vártak, nem adott igazat a jövődőlőknek. A néppárt és a függetlenségi párt között voltak ugyan apróbb heccelődések, de azért a szavazások és bizettségügyi ügyek elég sima tárgyaláson mentek keresztül. Érdekesebb vita volt az *alelnöki* fizetések körül, melyről érdemlegesen még nem döntettek.

Részletes tudósításunk itt következik:

(A hanyag képviselők.)

Tíz órakor nyitja meg Justh Gyula elnök a mai ülést. A miniszterek közül jelen vannak Kossuth Ferenc, Apponyi Albert gróf és Josipovich Géza. Az ülés megnyitáskor alig nyolevan képviselő van jelen, ezek nagyobb része az elnökhöz siet, hogy távolmaradásukat igazolják.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után az elnök Purics József horvát képviselőnek elhunytáról emlékezik meg. Emlékét jegyzőkönyvileg örökíti meg. Utána bejelenti az elnök, hogy a házszabályok 262. §-ának értelmében a múlt ülésen három ízben felolvasott névsor alkalmából távol maradt képviselők jegyzékét olvassa fel. A Ház nem kívánja ellenünk a házszabályok szigorát alkalmazni. Bemutatja a betegség és szabadság miatt távollevő képviselők jegyzékét, majd az elnöki irományokat mutatja be.

(Az alelnökök fizetése.)

Bozóky Arpád a házszabályokhoz kért szót. A házszabályok azt határozzák, hogy egy és ugyanazon tárgy indítványát ugyanegy ülészen tárgyalni nem lehet. A III. ülészak 1908. április 18-án kezdődött. A balpárt 1908. április 29-én indítványt terjesztett be, hogy az alelnöki fizetések eltöröltessenek. Ezen indítványra Kossuth Ferenc az időben azt indítványozta, hogy az indítvány napirendre tűzessék és hozzáfűzte azt is, hogy ámbár úgy találja, hogy

az alelnökök honoráriumra igényt tarthatnak, mégis a Ház döntésére bizza a kérdés elbírálását. Akkoriban a Ház tárgyalta is az indítványt, de elvetette azt. Nem lehet tehát ugyan ezen indítványt egy ülészen kétszer tárgyalni. Kéri tehát e körülményt, mielőtt Buza Barna ily tárgy indítványát megokolná, figyelembe venni.

Justh Gyula elnök: A képviselőnek igaza van, midőn a házszabályok 239. §-ára hivatkozva, azt állítja, hogy egy indítvány egy ülészen többször nem tárgyalható. Azonban ez indítvány felett annak idején tárgyalás nem volt s így az indítvány újból benyújtható. (Helyeslés.)

Buza Barna: Azok után, amit az elnök Bozókyknak mondott, csak köszönettel tartozik Bozókyknak, hogy benyújtott indítványának tárgyalását előmozdította. Ha a barátok teszik ezt, nincs ok félni az ellenségtől.

Nagy György: Hát amikor mi nyújtottuk be az indítványt, te barátja voltál!

Buza Barna: 1903-ig az alelnökök fizetést nem kaptak. Ekkor a Ház költségvetésében minden egyes alelnök részére 4800 korona fizetést állítottak be. 1904. évben a Ház már 12000 korona fizetést adott az alelnököknek s ezt minden felszólalás nélkül tette.

Beniczky Ödön: Halljuk Rakovszky István akkori beszédét! (Zaj.)

Buza Barna: Szerencse, hogy a szabadelvűpárt megbukott, mert ma még nagyobb lenne az alelnökök fizetése. A függetlenségi párt eddig követett álláspontjának tartozik, midőn akkor, mikor az ő számára kiálkozik az alelnöki állások betöltése, az állásban csak a dísz, fényt és munkát kívánja, de ne a fizetéseket nézze. *Deák Ferenc és Irányi Dániel, a Ház egykori alelnökei konfúzion jártak, ma nagy vagyonhoz jutnak az alelnökök állásuk révén.*

(Heccelődik a néppárt.)

Beniczky Ödön: Buza Barna ingyen vizsgálta a bazini választást? Erről beszéljen! (Nagy zaj.)

Buza Barna: A képviselőház 1867-ben határozta el a képviselő kiküldetésének díjazását. Szükséges, hogy a Ház a nehéz pénzügyi viszonyok között jó példával járjon elő a takarékoságnál. Citálja Rakovszky István egykori beszédét, melyben az alelnöki fizetések ellen a legélesebben kikel.

Fábrý Károly: *Majd egyszerre fogja visszazárni!*

Buza Barna: Az alelnöki állás méltóság legyen csak s éppen ezért indítványozza:

határozza el a képviselőház, hogy az alelnöki tiszteletdíjakat eltörli. (Helyeslés.) Ez indítványt napirendre tűzteni kéri.

vagyok? — azt még ő se engedné meg, hogy egy cukrászleányt vezessenek az oltár elé. Kell tehát találnunk valami módot, amelylyel a világ száját elhallgattatjuk...

A Käthen édes mamája aggódva nézett a kapitányra.

— Istenem... de hogy találunk ilyen módot?

— A dolog nem éppen kivihetetlen, folytatta izgatottan a kapitány. Hogy is hívják azt a magyar professzort, aki a minap a Käthen kezét megkérte?

— Pázmán doktornak.

— És ez a Pázmán komoly szándékkal közeledett kegyedhez?

Käthen sóhajtva intett.

— Anyyira komoly szándékai vannak, hogy mindennap megkéri a kezemet. Épp ma este mondta, hogy ötödéves korpótléka is van s hogy tíz év óta már két korpótlékkal emelték az egyetemi fizetését.

A kérdést tehát ekkép oldhatjuk meg: Ha Pázmán doktor holnap este megint megkéri a kezét, kegyed szemérmatosan lesüti a szemét és szégyenkezve elrebegi az igen szócskát.

A szegény Käthen ijedten emelte a szemét a szerelmes Leonhard báróra.

— Elrebegem az igen szócskát? De hiszen... akkor...

— Ne féljen semmit, folytatta a kapitány szilárdul. — Feleségül megy Pázmán doktorhoz, de az esküvő után rögtön módját eliti an-

nak, hogy a férjével engesztelhetetlenül összevevessék. Két órával az esküvő után szépen vissza fog térni megint az édes mamája házába.

— Jesszusom... de hát mire való ez a színjáték? kérdezte az öreg asszony féltéken.

— Mire való? Azonnal megértik. Az Imre herceg hadsegéde, a közös hadseregbeli huszárkapitány, nem vezet feleségül egy cukrászleányt, de ha úgy tetszik neki, feleségül vehet egy elvált asszonyt, aki egy komoly professzor nevét viselte. A rossz nyelvek így is pletykálni fognak, de hogy az etikettnek elég lesz téve, az bizonyos...

— Így történt. — folytatta a lacikonyha olasz lovagja, — hogy Pázmán doktor feleségül vette Käthen kisasszonyt. Mikor az új Philippe Derblay a balvárosi plébánia templomából boldogan hazavitte a fiatal menyecskét, s kitárt karral, dobogó szívvel közeledett hozzá, Käthen sápadtan így szólott:

— Vajjon, azt hiszi, hogy egy szobaleány lett a felesége? Mert ekkép csak a szobaleányokkal szoktak banni és nem tisztességes hölgyekkel... Hát csak azért vett volna nőül, hogy a durva vágyait kielégítse? Oh édes jó mamám, ha tudtad volna... Ily szegény, ily megalázás, Istenem:...

Es hosszú, fuldokló zokogásban tört ki. A sirást nem nagyon erőltette, mert csakugyan keserűséggel töltötte el a gondolat, hogy ily szegényletes komédiát játszik. Pázmán rémül-

Justh Gyula elnök kérésére a Ház elhatározza, hogy az indítványt a legközelebbi ülés napirendjére tűzi. (A szavazásnál a függetlenségi, a néppárt és az alkotmánypárt egy része szavazott a napirendre tűzés mellett.)

(Szavazások)

Ezután a kivándorlási tanács négy tagjának megválasztására került a sor. A szombati ülésen történt szavazásnál a Ház nem volt határozatképes.

A szavazás után az elnök kijelenti, hogy az eredményt az ülés végén hirdeti ki.

Ezután Szikcsák Ferenc mentelmi ügyében a szombatról mára halasztott névszerinti szavazás következett. Szavazás előtt az elnök öt pernyi szünetet rendelt el.

Szünet után kezdetét veszi a szavazás. A Ház nagy többséggel elfogadta a mentelmi bizottság javaslatát, míg Lukács László határozati javaslatát elvetette.

(Mentelmi ügyek.)

Ezután a mentelmi ügyek tárgyalására tért át a Ház. Juriga Nándor és Jehlicska Ferenc mentelmi jogának megsértését a bizottság nem látja és a bejelentések felett napirendre térést indítványoz.

Majd a többi mentelmi ügyek tárgyalására került a sor.

Baloghy Ernő és Lázár Zoárd referálják Markos Gyula három rendbeli mentelmi ügyét, akit kiadnak.

Papp Béla előadó referátuma alapján Lovász Márton, Szokoly Tamás, Farkasházy Zsigmond, Szentiványi Gábor mentelmi jogát felfüggesztik, Pilis Istvánét nem.

Lázár Zoárd előadásában Lovász Andort két esetben nem adják ki, Polónyi Dezsőt kiadják. A mentelmi bizottság javasolja, hogy Mrksity Jása mentelmi jogát ne függeszék fel.

Fenyvessy Soma felhívja a figyelmet arra, hogy tegnapelőtt ugyanezen képviselő ellen ugyanilyen pörben felfüggesztették a mentelmi jogát, most sem lehet a Háznak más véleménye. De ezenkívül a mentelmi bizottság javaslata perrendellenes is, amely olyan privilégiumot adna a képviselőknak, amelyhez joguk nincsen.

Lukács Lászlót, Serbán Miklóst, Ohoba Ágostont a Ház kiadta. Hoffman Ottónak, Markos Gyulának és Endrey Gyulának mentelmi jogát a Ház nem függesztette fel.

Elnök ezután jelentette, hogy a Ház a kivándorlási bizottságba ifj. Madarász Józsefet, Rájsz Aladárt, Szász Zsombort és Ráth Endrét választotta be.

ten nézte és egyszerre csak az a borzasztó bizonyosság fogta el, hogy a felesége gyűlöli és megveti. Ugyszólván felelni sem tudott az igaztalan vádakra és mikor Käthen behívta a szobalányát, ő meggörnyedve tántorgott ki a legénykori szobájába. Mikor az asszony másnap kisírt szemmel fogadta, Pázmán kétségbeesett izgatottsággal rohant ki a napsugaras utcára. Csak délben, két óra felé tért vissza s most már szinte halálos apáthiával fogadta amikor a szobaleány restelkedve így szólott hozzá:

— A nagyságos asszony Bécsbe utazott a két órai vonattal...

Pázmánné, engesztelhetetlen gyűlölet címen válopört indított az ura ellen, délutánonként pedig a Leonhard báró karján nézte végig a práterbéli gyermekkomédiákat. A törvényszék utóbb kimondta az elválást, a tábla pedig megerősítette az ítéletet. A Kuria komoly referense is elkészítette már a javalló véleményét, mikor — hiszen emlékeztek rá — a szabadelvűség egy napon fényes diadalünnepezt; a király csakugyan szentesítette az új házassági törvényeket...

A liberalizmus diadala, amelyet az újságok magasaróptú vezércikkében dicsőítettek, némileg megzavarta a szerelmesek számítását, mert az új törvény nem ismeri el többé válási oknak a régi, jó engesztelhetetlen gyűlöletet. Pázmánné válopörét a Kuria egyszerűen visszavetette, mikor pedig a szép asszony (az igazi Marjolaine) diplomáciai tárgyalásokat kezdett a békés elválás ügyében, Pázmán csöndesen ki-

(Nagy György dörög.)

Elnök javasolja ezután, hogy a holnapi ülésen az alelnöki díjak eltörléséről szóló indítványt tárgyalják.

Nagy György: Holnap lesz kilencedik napja, hogy a Ház politikát nem tárgyal. Indítványozza, hogy a csütörtöki ülésen a bankbizottság jelentését tárgyalják. Bécs — ugymond — napról-napra szemtelenebb lesz és sürgősen kell intézkedni.

Elnök rendreutasítja Nagyot.

A Ház ezután az elnök napirendi javaslatát fogadta el, mire az ülés véget ért.

Felirat a királyhoz?

Polónyi terve. — Nem lesz 67-es alelnök.

Távirati tudósítás.

Arad, október 12.

A válság mai napja egy érdekes kibontakozási tervet hozott felszínre. A terv szerzője Polónyi Géza, aki azt ajánlja, hogy a függetlenségi párt forduljon felirattal a királyhoz, kérve kívánságainak teljesítését. A másik fontos esemény az alkotmánypártnak az a határozata, amely szerint a függetlenségi pártból felajánlott alelnöki állásra jelöltet nem állítanak.

Részletes tudósításunk a mai nap eseményeiről itt következik:

Tanácskoznak a vezérek.

Kossuth Ferenc ma már kora délelőtt megjelent a képviselőházban és Justh Gyulával tanácskozott hosszasan, majd a folyosón sétált föl s alá Hoitsy Pállal és Holló Lajossal. Még az ülés kezdetén a miniszterek teljes számban összegyűltek, csak Jekelfalussy Lajos honvédelmi miniszter maradt távol. A kivándorlási tanács tagjainak választása alatt az ülésteremben Wekerle Sándor miniszterelnök beható tanácskozást folytatott Kossuth Ferencel és Apponyi Albert gróffal.

A képviselők természetesen a legnagyobb érdeklődéssel várták a válságra vonatkozó híreket. A legelső hír az volt, hogy Kossuth Ferenc a legközelebbi napokban a királyhoz megy, s hogy az ő kihallgatása meg fogja

előzni az összes többi audienciákat. Ezt a hírt a bécsi lapoknak telefonon érkezett jelentései keltették. Ezek szerint ugyanis Kossuth Ferenc legutóbbi audienciáján megbízást kapott a királytól, hogy a koalíciót tartsa együtt a választói reform megvalósításáig, most tehát jelentést kell tennie arról, hogy sikerült-e ezt a feladatot megoldania? Más komolyabb forrásból azt beszélték, hogy legközelebb ismét Wekerle miniszterelnök fog a király előtt megjelenni. E hír szerint a király múlt pénteken azt mondta Wekerlének, hogy majd tudatja vele elhatározását, most tehát a miniszterelnök Bécsbe megy, hogy végre átvegye a király döntését. Ekkor fogja azt is megállapítani a király, hogy kiket kíván meghallgatni. Wekerlének ez az audienciája pénteken lenne s így Andrássy Gyula grófnak csütörtökre mondott audienciája is halasztást szenved. Általában azt mondják, hogy az összes kihallgatások szombaton és vasárnap fognak megtörténni s így a királyi döntést hétfőn fogják publikálni.

Polónyi terve

Politikai körökben beszéltek ma arról is, hogy Polónyi Géza új kibontakozási tervet készített, melyről a Házban egy óra hosszat tárgyalt Kossuth Ferencel. Polónyi bemutatta tervét Wekerlének és Justhnak is és ez utóbbi hír szerint hozzá is járult a tervhez.

Polónyi javaslata nem személyekről szól, csupán programot ad. Egy verzió szerint viszont a terv a Lukács László-féle terv felülvizsgálata, azzal a változtatással, hogy a kabinét élén Wekerle maradjon és a belügyi tárcát függetlenségi miniszter kapná.

Fővárosi tudósítónk Polónyi Géza tervének részleteiről éjjel ezeket jelenti:

Polónyi javaslatának főrésze az, hogy a képviselőház többsége felirattal forduljon a királyhoz, mely egyrészt körvonalazza a többség kívánságait, másrészt hivatott legyen arra, hogy a korona és a többség közti ellentéteket elsimítsa, a nélkül, hogy a függetlenségi párt elveiből valamit is feladna. A felirattal Polónyi meg akarja akadályozni azt is, hogy a képviselőház a válság megoldása előtt

jelentette, hogy esze ágában sincs a szakítás. Pázmán utóbb lelövélssel fenyegette makacsokodó hitestársát, de Pázmán vállatvonva hagyta a fuképnél a felesége ékesszóló ügynökét.

Kätchen körülbelül olyan helyzetbe jutott, mint az egér, aki nem tud kijönni az egérfogóból, Leonhard báró pedig toporzékolva járt délutánoként föl és alá a császárváros katonai kaszinójában. Mit tehettek volna ily szomorú körülmények között? Leonhard előbb az öngyilkosságra gondolt, de utóbb a megsemmisülés egy kényelmesebb módját eszelte ki; másfél évi kétségteesett tengődés után nőül vette a montenegrói fejedelemasszony felolvasó hölgyét. Kätchen pedig, aki egy délután át zavaros fejjel kóborolt a bécsi nyílt Duna körül, egy őszi estén sötét utiruhában kopogtatott be az elhagyott ura lakására.

Pázmán, akit a látogatás nem nagyon lepelt meg, udvariasan helyet mutatott a szőke asszonynak, majd vacsoráért küldte a cselédet a földszintes étterembe. Kissé feszes hangulatban költötték el a vacsorát, de Kätchen később szemrehányólag így szólott:

— Rossz ember, hát illett az, komolyan venni egy félénk és ártatlan gyermek idegességét? Melyik asszony viselkedik bátrabban az esküvőjét követő órákban? De a jó isten azért teremtetette az erős férfit, hogy a gyöngye asszonyt e súlyos percekben támogassa...

Pázmán zavartan nézte a felesége csodálatos szépségét, majd így szólott a professzorok becsületlen jéhiszeműségével:

— Igaz... tökéletesen igaz... de csodálja-e, hogy engem is megzavart az az egyedüllet?...

Kätchen lesütötte a szemét és durcásan, gyermek módjára dühnyögte:

— Térdre... akarom, hogy térdre boruljon... és így kérjen bocsánatot gonoszágáért...

Pázmán könyezve borult térdre. Kätchen pedig fejére tette kezecskéjét. Bámulatosan puha, forró kezecke volt és Pázmán doktor azt hitte, hogy meg fog halni a boldogságtól... Nem halt meg, sőt ellenkezőleg; — másnap, majdnem két éves házasság után, nászutra indult a feleségével Olaszországba...

Mikor a jókedvű olasz lovag idáig tartott az elbeszélésében, a pálmagrupp felől megint belépett a/lacikonyhába a XIV. századbeli orvos doktor, karján a világosszöke solymászóleánnyal. Ezuttal már nem magukban voltak; a solymászóleánnyal a Nagy Lajos király egyik fess testőrtisztje udvarolt. Mikor a kocintgató fiatalemberek előtt elhaladtak, valaki érdeklődve fordult a mesélő olasz lovaghoz:

— Hát ez kicsoda?

— Ez, folytatta a Pázmán-bázaspár krónikása, — Leonhard báró, az Imre főherceg ő felségének szárnysegéde... Leonhard báró igen jóban van Pázmánékkal és mivel a főherceg ezidő szerint Malta-szigetén telel, lejött a kedvükért a jelmezbálra. Pázmán doktor különben neki ajánlotta új könyvét a zürjén nyelv némely alaktani sajátosságairól...

valami elhamarkodott határozatra ragadlassa magát és erőszakos lépésre adjon alkalmat a koronának.

Polónyi a maga tervéről úgy nyilatkozott, hogy annak egyik célja az erőszakos lépések megakadályozása, másik célja pedig az, hogy a közvéleményt felvilágosítsa a többség kívánságairól, végül célja az is, hogy a jelenlegi többségnek lehetővé tegye, hogy kívánságait alkotmányos úton a király elé terjeszsze.

Ertesülésünk szerint Polónyi terve a függetlenségi párt vezetőférfiainál visszautasításra talált. Polónyi azonban hajlandó tervével a pártvezérek elutasítása dacára is a Ház elé lépni, ha valamiképpen biztosítékot kapna arról, hogy tervének többsége lesz.

A holnapi ülés.

A képviselőház holnapi ülésén az alelnöki fizetések eltörléséről szóló javaslat tárgyalása szerepel. Holnap fogja megokolni Nagy György az összeférhetetlenségi törvény szigorításáról benyújtott indítványát és ezenkívül ugyancsak ő interpellációt nyújt be Fejérváry Géza báró volt miniszterelnök arcképének a miniszterelnöki palotában való kifüggesztése miatt.

Érdekes megemlíteni, hogy a szombati ülés hatása alatt mozgalom indult a függetlenségi képviselők között, hogy a Ház ezennel egy ideig betekint csak négy ülést tartson: kedden, szerdán, csütörtökön és pénteken, még pedig délelőtt 10 órától egészen délután négyig.

Nyilatkozat Tisza szerepéről.

Az utóbbi napokban sokat emlegették a hatvanhetesek koncentrációjának tervét. Egyik fővárosi esti lap munkatársa ma beszélgetett a volt szabadelpvűpárt egyik tagjával, aki e lap szerint a következőket mondta:

— Közvetlen közelségtől figyelem a válság zajlását s már eleve kijelentem azt, hogy a válság irányításában Tisza szerepét nem vállal s ha, ami valószínű, királyi kihallgatásra rendeltetnék, amelynek megfelelnie kötelessége, nyilatkozata csak megismétlése lesz előzően a felség előtt tett nyilatkozatának: bizza a korona a kormányzást az alkotmányos többségre. Nem mondom, hogy Tisza Istvánban nagyobb volna a keserűség érzete a múltban vele szemben elkövetett injuriák miatt, mint az a kötelességérzet, amely őt országos érdek védelmében mindig szövetségre serkenti még azokkal is, akik ez injuriák eselekvő részesei. Tudju jól Tisza István azt is, hogy nem a 67-esek, hanem Kossuth Ferenc volt az, aki a koalíciós mámor lezajlása után elsőnek sietett Tisza István gróf védelmére. Utalok a győri esetre, amikor egy képviselőjelöltet vádoltak meg Tisza pártisággal s utalok Kossuth Ferencnek a függetlenségi pártkörbe tett nyilatkozatára. Mind a kettő oly eseményeket, amely lerántotta a régi szabadelpvű pártból a könnyelműséggel rárakott vádakat. De arra elég erősek nem vagyunk ma még, hogy politikánk restaurálására gondoljunk. Hogyan? A néppártiakkal talán? Ez lehetetlen. Az alkotmánypártiakkal, akik a 48-asokkal karöltve küzdöttek ellenünk s most megrokknva állanak. De meg mi itt azt hiszszük, hogy Andrássy curtus ugrásra készül. Kormányt vállal, választást rendel s e közben letelik 1911. s nem lesz mód az önálló bank megvalósítására.

Az alkotmánypárt értekezlete.

Az alkotmánypárt ma este fél 8 órakor Széll Kálmán elnöklété alatt értekezletet tartott. Az elnök indítványára a jegyzői állásokra

Thoroczkay Miklós grófot és Rajszy Aladárt jelölte. Andrássy Gyula gróf szólalt fel ezután és a következőket mondta:

— A végrehajtó bizottság nevében vagyok bátor az alelnöki jelölés kérdéséhez hozzászólni. A végrehajtó bizottság felszólított arra, hogy párt elé azt a javaslatot tegyem, miszerint a a párt a képviselőház alelnöki állására ne állítson jelöltet. Távolról sem vezet animozitás bennünket a függetlenségi párt ellen. Én a politikából az animozitást egyáltalán ki szeretném zárni, de főleg most tartom véteknek és bűnnek a haza ellen, ha mi eljárásunkkal meg akarjuk akadályozni azt, hogy bizonyos körülmények közt a függetlenségi párttal együttműködjünk. Tehát e javaslatunkban semmi tekintetben sem vezet bennünket animozitás, amit ebben az esetben annál kevésbé mernék tanácsolni, mert a függetlenségi párt udvariasságot és előzékenységet tanúsított velünk szemben, mikor az egyik alelnöki állást pártunknak felajánlotta. Ilyen udvariasságot helytelen volna goromba refus-vel, offenzív lépéssel viszonzni. Ha mégis az a nézetem, hogy a párt az alelnöki állásra ne jelöljön, ez azért van, mert véleményem szerint igen nehéz helyzetbe kerülhet a párt az a tagja, akit az állásra kiszemelünk. Igen nehéz a magyar temperamentum mellett és ama szenvedélyesség mellett, mely sajnos, ma a Házban uralkodik, a Ház ülésén olyan valakinek elnökölni és az elnöki hatalmat szigorúan gyakorolni, aki a többség részéről kellő támogatásban nem részesülhet. Én tehát tisztán ebből az álláspontból kifolyólag kérem a pártot, mondja ki, hogy a felajánlott állást nem tölti be, illetve arra nem állít jelöltet és ez elhatározását köszönettel és a legudvariassabb formában a függetlenségi párt tudomására juttatja.

Az értekezlet egyhangulag elfogadta Andrássy javaslatát. Elhatározták még, hogy a holnapi ülésen Buza Barnának az alelnöki fizetések eltörléséről szóló indítványa ellen fognak szavazni.

(Az értekezlet végén történt sajnálatos eseményről lapunk más helyén írunk.)

Ha önagysága albérlő.

Pikáns pör az aradi bíróság előtt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 12.

Az aradi királyi járásbírósa ma pikáns pörben hozott ítéletet. Az ügy előzményei ezek:

Az Erzsébet királyné-körut egyik háztulajdonosa, ügyvédje Krenner Zoltán dr. utján pört indított bérlője P. I. ellen, lakbérleti szerződés hatálytalansága iránt. A háziur előadta keresetében, hogy három évi időtartamra bérbe adta házának egyik négyszobás lakását P. I.-nek. A bérlő május havában albérletbe adott lakásából két szobát K. F.-nének, a ki a lakást még május havában elfoglalta.

Néhány héttel ezután a ház többi lakói panaszra jöttek a háztulajdonoshoz. Megbotránkozással beszéltek K. F.-né személyéről. Elmondották a háziurnak, hogy az új albérlő feltétlenül kifogásolható erkölcsi életet él, az esti órákban férfi látogatókat fogad, sőt egyes alkalmakkor valóságos orgiákat rendezett lakásán. A lakók kijelentették a háziurnak, ha azt a nőt el nem távolíttatja lakásából, ők a házból kihurcolkodnak. A háziur alaposnak találta a lakók panaszát és felhívta P. I.-t, hogy albérlőjének mondjon fel. P. I. erre nem volt hajlandó, mire a háziur a bérleti viszony megszüntetése iránt keresetet indított ellene.

A bíróság a pör folyamán beszerezte Arad szabad királyi város lakbér-szabályrendeletét, a melynek 11. §-a így szól:

„A bérhelyiség vagy helyiségek a bérbeadó beleegyezése nélkül, a kibérlő által albérletbe nem adhatók.“

Elrendelte ezenkívül a bíróság a háziur által bejelentett tanúk kihallgatását. A tanúk, — a ház lakói — egybehangzólag igazolták, hogy K. F.-né olyan életmódot folytatott, amely megbotránkoztatta az összes lakókat. A bíróság a tárgyalás adatai alapján a háziur és P. I. közötti bérleti jogviszonyt megszüntette.

Az indokolásban ezeket mondja a bíróság: Általánosan elfogadott jogszabály, hogy a bérlő albérbe adhatja a bérlemény tárgyát, abban az esetben, ha ellenkező szerződésileg nincs kikötve. A jelen esetben a bérbeadó megengedte ugyan a bérlőnek, hogy a lakást albérletbe adhassa, de a kihallgatott tanúk vallomásából azt állapítja meg a bíróság, hogy alperes P. I., K. F.-né személyében olyan albérletet talált, akinek a kérdéses lakáshoz foglalkozása és életviszonyai következtében igénye nem lehet. A bérleti viszonyt ennél fogva meg kellett szüntetni.

Budapest éjjel.

Kifosztott joghallgató.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, október 12.

Budapest bűnkronikája e héten érdekes adattal szaporodott. Vasárnap délben megjelent a rendőrségen R. József szabadkai földbirtokos és kétségbeesetten kérte az ügyeletes tisztviselőt, hogy nyomozza ki fia tartózkodási helyét. Előadta, hogy Béla nevű fia szeptember negyedikén a fővárosba utazott, azzal, hogy beiratkozik a jogra. Négy hét is eltelt azóta, hogy a fiu felment Budapestre, de eddig nem érkezett tőle semmiféle értesítés.

A rendőrségen egy detektívnek osztották ki az ügyet, aki még ma kinyomozta a bejelentő hivatal révén, hogy a fiu egy belvárosi garni-szállodában lakik. A detektív este lesbe állt a hotel kapuja előtt és amikor a fiu éppen hazaérkezett, szépen karonfogta s aggódó apjának szállóbeli lakására vezette.

R. Béla sirva mondta el az apjának, hogy mi történt vele. Szeptember ötödikén éjjel, színházi előadás után, betért az egyik Ráday-utcai zugkávéházba, fekete kávéra. A kávéházban szerb tamburások játszottak. Alig ült ott egy félóra hosszat, a kassza tündére melléje telepedett és kérte, hogy hozasson neki valamit. R. Béla hajlott a kérésre s ez volt a veszte. Egy óra mulva már egész halom üres boros palackkal volt tele az asztala. A szerencsétlen fiu pénzén ivott mindenki, kezdve a tulajdonostól a virágárusnőig s az éjjeli kucsberig, akik az utcáról tévedtek be, mikor a vigdárídót megneszelték.

A fiut részegre itatták s mikor már alig tudott a lábán állani, valaki — hogy ki, arra már nem emlékezett — nekilökte egy tükörtáblának, amely esőrömpölve tört ezer darabra. Erre szörnyű hadd el hadd támadt. A tulajdonos szigorúan felszólította R. Bélát, hogy fizessen és távozzék, mert részeg s ő garázda legényeket nem tűr meg a helyiségében.

Erre jött a főpincér és vagy három számoló cédulán kisütötte, hogy az ifju vendégnek száznegyvenöt korona és hetven fillért kell fizetnie, beleszámítva az összetört tükört is. A fiu egy percre kijózanodott, elsápadt és fizetett.

Másnap nem tudott beiratkozni, mert mindössze hat koronája maradt. Ezért nem mert életjelt adni magáról.

Ezeket vallotta a jogász az édesapjának,

aki azonnal sietett a rendőrségre s a kávék ellen megtette a följelentést.

A rendőrség most szigorú vizsgálatot folytat, mert az utóbbi időben töméntelen, hasonló panasz érkezett a budapesti zugkávéházak tulajdonosai ellen, akik a tapasztalatlan golyákra vetik ki a hálójukat és kifosztják őket minden pénzükből.

ANDRÁSSY a nemzeti ellenállásról.

Politika a Ház folyosóján.

Távirati tudósítás.

Arad, október 12.

A képviselőház üléséről száműzték ugyan egyelőre a politikát Bécs érzékenységre való tekintettel, de azt természetesen nem tudták megakadályozni, hogy legalább a Ház folyosóján ne politizáljanak a honatyák. Így történt, hogy ma délben is, míg benn az ülésben szürke ügyeket tárgyaltak a képviselők, künn élénk politikai vitáktól volt hangos a folyosó. A vitatkozó központja Andrássy Gyula gróf belügyminiszter volt, akit sokan a jövő emberének tekintenek és már csak ezért is nyilatkozatokért ostromolnak. Andrássy ugyan ritkán szokott nyilatkozni a folyosón, de ha szólásra bírják, kijelentései mindig érdekesek. Így volt ez ma is, mikor Andrássy a képviselők kérdészetéseire több érdekes nyilatkozatot tett.

A belügyminisztert, aki ma korán megjelent a Házban, több alkotmánypárti és függetlenségi képviselő vette körül. A képviselők először a válságról érdeklődtek.

— A helyzet — mondotta Andrássy — az utóbbi napokban semmit sem változott. Nem az a kérdés, hogy ki jön és kijut hatalomra, hanem az, hogy ki mit hoz a nemzetnek és és mit tud megvalósítani programjából. Elv program nélkül csak Kristóffyék vállalkozhatnak és nem olyan politikusok, akik adnak valamit elveikre és politikai programjukra és akik becsülettel akarnak megállani a király és a nemzet előtt egyaránt. Az én személyem is csak akkor jöhet számításba, ha alkalmat adnak programom megvalósítására.

A képviselők ezután megkérdezték Andrássyt, hogy vajjon ha Bécs egyáltalában nem enged és meghiusítja az önálló bank felállítását lehető lesz-e egy újabb nemzeti ellenállás. Andrássy erre a következő érdekes nyilatkozatot tette:

— Ha nem esalódtam volna olyan keservesen a nemzeti küzdelem során, akkor szívesen mennék veletek új küzdelembe. Én abban az időben sem akartam a harcot abbahagyni. Nem szerettem volna le, de befejezett tények elé állítottak. De hát kivel is akartok ti nemzeti ellenállást szervezni?

Nagy Sándor, nagylaki képviselő, a ki szintén a beszélgetők csoportjában volt, így szólott erre:

— Egy olyan nagy nemzeti ügyért, mint az önálló bank, nemcsak a vármegyéket, de az egész magyar társadalmat be lehet és be kell vinni a küzdelembe. Arról van itt szó, azok kormányozzanak-e, akik folyton engednek, vagy azok, akik öklöt is tudnak mutatni. Négy-százados tapasztalat bizonyítja, hogy a Habsburgoktól szép szerével nem kaptunk soha semmit. Eredményeket csak úgy érhetünk el, ha kényszerhelyzetbe hozzuk őket.

— Kérlek — mondta Andrássy — az adó-megtagadás lényegtelen dolog, mert akár tíz évig is kibírják e nélkül. Ha nem is fizetünk adót, Bécsben tudnak magukon segíteni.

— És ha nem kapnak katonát? — szólott közbe Kállay Tamás.

Andrássy ezt a kérdést válasz nélkül hagyta, mire Buza Barna vette át a szót.

— Kegyelmes uram — mondta — ha Te vezetnél bennünket új küzdelemre, mi szívesen követnénk. Hiszen nem személyi kérdéssről, hanem elvi harcról van szó!

— Erre már megfelelttem előbb — mondta Andrássy. A multak tapasztalata semmi jóval sem kecsegtet. Nem vagyunk elég erősek. Épp ezért reális politikát kellene csinálni, amivel célt is érünk.

A beszélgetésnek ezzel vége volt. Andrássy később a folyosón hosszasan tárgyalt Boda Dezső budapesti főkapitánnyal, de beszélgetésük tisztán hivatalos ügyre szorítkozott.

Milyen lesz

az aradi új indóház?

A tervezet ismertetése. — Ujítások külföldi mintára.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 12.

Két év múlva adják át a forgalomnak az új állomási épületet, amelynek építését a jövő év tavaszán fogják megkezdeni. Alkalmunk volt ma az üzletvezetőségnek megtekinteni a felvételi épület tervezetét és ennek alapján konstatálhatjuk, hogy az állomási épület feltétlenül impozáns és modern lesz.

Az új felvételi épületet, a jelenlegi épülettől Budapest felé terjedőleg fogják megépíttetni, akként, hogy a főbejáró csarnok körülbelül a jelenlegi I. és II. osztályu éttermek helyére esik. Maga az épület impozáns, nagy, 160 méter hosszú lesz. Középen két emeletes, a jobb és balszárnyon egy emeletes. Az épület stílje korai francia renaissance, nyers téglamódban, faragott kövekkel és nemes terakotta anyaggal díszítve.

Az épület külseje igen szép és impozáns lesz. Ezen az épületen kívül, melyet 1910—11-ben fognak felépíteni, terveznek még egy különálló postaépületet is. A postaépületet, — melyet 1912-ben építenek fel — a jelenlegi állomásfőnöki iroda helyére tervezik.

A felvételi épület főbejárója a mostani bejárástól valamivel balra esik és a város által tervezett vasúthoz vezető ut tengelyével könnyen össze lenne egyeztethető. Az épület közepén nagy várócsarnokba érünk, ahol a jegyváltást és podgyászfeladást lehet majd elvégezni, ettől balra boltozatos folyosó visz az első és második osztályu várótermekhez és ugyanezen osztályok éttermeihez.

Mint érdekes újdonságot kell megemlítenünk, hogy külön dohányzó és nem dohányzó éttermeket fognak építtetni. Ez lesz az első ilyen Magyarországon.

A főbejárattól jobbra lesz a III-ik oszt. ét- és váróterem, amely az előrelátható nagy forgalomhoz képest, kellően hatalmas méretű lesz.

Az utasoknak a vonathoz való jutása, jelenleg fedett perronon át történik, azonban tervezve vannak alóljárók is, amelyekben át külföldi minta szerint az utas rögtön azon vágány

külön perronjára jut, amelyről a vonata indul.

Az épület belső része is elég modern. Tükör boltozású váró és éttermek, melyek falai falamberiákkal, a várócsarnoké pedig fayanc burkolattal lesznek ellátva.

Az indóházra szóló pályázat tudvalevőleg e hónap 27-én jár le.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Szerda: Lili, operett. (C bérlet.)
Csütörtök: Válgunk el, vigjáték. (A bérlet.)
Péntek: Csókkirály, operett. (B bérlet.)
Szombat: Rigoletto, opera. (C bérlet.)

* Lili. Hervé bájos muzsikája, örökifju operettje, a Lili, amelyet az aradi közönség mindig szívesen néz meg, holnap kerül színre az aradi színpadon. A címszerepet Dióssy Nusi játssza, akinek ez egyik legkiválóbb alakítása. Pinchardot B. Szabó fogja játszani, aki ezzel a szerepével már nagy sikereket aratott az aradi színpadon. A többi szereplő a következő: Benkőné, Zalay Margit, Delli, Leövey, Beregi, Várnay és Kulcsár.

* Válgunk el. Csütörtökön Sardou és Najac pompás vigjátéka, a Válgunk el van műsoron a főszerepekben Novák Irénnel és Szendrey Mihályval.

* Premierek. Legközelebb két érdekes újdonságot hoz színre az aradi színtársulat. Az egyik Fall Leónak nagyszerű, diadalmas operettje, az „Elvált asszony“, a másik pedig a „Liliom“ című színmű. A két újdonságra nagy ambícióval készül a társulat. Nagyban folynak a próbák Verő György pompás operettjéből, a „Szultán“-ból, amelyet most elevenítenek fel az aradi színpadon.

* Színművész a bécsi egyetemen. Bécsből táviratozzák: A bécsi egyetem rektora ma értesítést kapott a közoktatásügyi minisztertől, a melyben megengedi a miniszter Levinszky Olgának, a bécsi Burg-Theater művésznőjének, hogy az egyetemen, mint az előadó művészet tanára előadásokat tarthasson.

* A jövő háborúja. Ma este mutatja be az Uránia színház De Sgardelli Cézár honvédhadnagy nagy hatású darabját: A jövő háborúját. A nagy szakértelemmel megírt darab rövid áttekintést nyújt a háborúk történetéből az ókortól egész napjainkig, érdekes képekkel illusztrálva a történetet. A legutóbb lezajlott modern háborúk részletes ismertetését kapjuk De Sgardelli színdarabjában. Alapos tudással és vonzó leírásban tárgyalja az utolsó orosz-japán háborút, melynek egyes véres részleteit sikerült mozgófényképekkel illusztrálnia. A modern hadviselés minden gyilkos szerszáma működés közben jelenik meg a néző előtt, megismerkedünk a modern hadseregek szervezetével, a különböző fegyvernemek harcmodorával, azokkal a találmányokkal, melyektől a modern háborúk kimenetele függ. A gépfegyverekkel, tábori telefon és távirat készülékekkel, automobil, kerékpáros csapatokkal, léggömbökkel, szóval csupa olyan dologgal, mely nemcsak a hivatásos katonát, hanem a laikusot is érdekli. Nagyszerűen egészíti ki De Sgardelli darabját a legutóbbi grossmeseritschi császármánóverekről készült mozgófénykép, mely a leirtakat mind bemutatja a gyakorlatban is. Az előadás este nyolc órakor kezdődik.

791.

A szerelem — gyógyítható

★

Mi a szerelem? Nem azért kérdezem, hogy én feleljek. Sok pszichológus és filozófus foglalkozott már ezzel a kérdéssel és még sem tudta megállapítani, hogy tulajdonképpen mi is az a szerelem. Szellemes mondásokat, csillogó és tetszetős elméleteket már hallottunk a szerelemről, de lényegében a szerelem mégis csak a titkok-titka maradt.

És ime, most akadt egy amerikai orvos, — persze, hogy amerikai — valami Berien doktor nevezetű, aki a szerelmet, mint olyant, egész különös kutatás tárgyává tette. Berien doktor ugyanis nem elmélkedik és nem állít fel tételeket, hanem mint praktikus amerikai, csakis a tényekkel számol. Azt konstatálja ugyanis, hogy évről-évre növekedik a szerelmi tébolyban szenvedők száma. Igenis, tébolyban mondja a szerelmet, amely alássa az egészséget, megsemmisít emberéleteket, tönkretesz boldogságot, az emberekben felkelti a legáldatlanabb érzéseket, gyilkol és öl. Köz- és önvészélyes betegség! — mondja Berien doktor, aki a szerelmet orvosi szempontból súlyos lelki-betegségnek tartja, amely sokoldalú megnyilvánulásában megkapó hasonlatosságot mutat a morfin és alkoholszenvedély jelenségeivel. Bár e betegségnek szimptomái mások, végső eredményeikben a következtetések azonosak.

A szerelem — mondja Berien doktor — épp úgy megmérgezőse a szervezetünknek, mint az alkohol, vagy a morfiummérgezőse. A különbség csak az, hogy míg a morfium és az alkohollmérgezőse vegyi folyamat, addig a szerelem lelki mérgezőse, amely bizonyos fixa idea képében támadja meg agyunknak azt a részét, ahonnan az akarat és a bölcsesség fakad. És valamint a morfinistát és alkoholistát az az ellenállhatlan vágy jellemzi, amelyet a morfium, illetve az alkohol iránt érez, épen úgy ösztökéli, üzi, hajtja a vágy a szerelmet, szerelmének a tárgya iránt. Amit röviden így lehet kifejezni: ellenállhatlan vágy a méreg forrása iránt. És ez a vágy kínzó gyötörődés lesz, ha leakarjuk törni. Ez a diagnózis. Így állapítja meg ezt Berien doktor, aki viselje is a felelősséget ezért a diagnózisért!

A kitűnő doktor megtagadná azonban amerikai voltát és önmagát, ha arra is meg nem felelné, hogy a szerelmi betegség hogyan gyógyítható? Berien doktor ezt a kérdést nemcsak orvosi, hanem közrendi szempontból is fontosnak tartja. Az ő véleménye szerint azokat, akiket a szerelem megmételtyezett, — nem lehet szabadon hagyni. Nem szabad tétlenül nézni, hogy azok a saját, vagy mások életét veszélyeztessék, mert sokkal veszedelmesebbek, mint a morfinisták és az alkoholisták. Ezért a szerelmeseket külön e célra épült szanatóriumokba és menházakba kell elhelyezni és megfelelő orvosi kezelés alatt addig kell őket ott tartani, amíg teljesen meg nem gyógyultak. A gyógykezelés a következő legyen: először is meg kell gyógyítani a szerelmes — gyomrát. (!) Még pedig sajátágos kurával, amely főleg növényi táplálkozásból és szeszes italok élvezetéből áll. A kezelés tartama a szerelem fokától függ. A szerelmeseket csak akkor szabad visszaadni a társadalomnak, ha orvosi bizonyítvánnyal igazolják, hogy lelkileg és testileg egészségesek.

A szerelmesek azért ne ijedjenek meg, ha ezt elolvassák. Nem áll mögöttük még egyetlen hatalmas erejű ápoló sem, hogy elvigye valamelyik szerelemgyógyító szanatóriumba. És nem is fog sohasem állani, míg ez a világ világ lesz. Nem is hiszem, hogy Berien doktor ur komolyan vegye az egész dolgot. Amerikai ő és az egész csak arra jó, hogy reklámul szolgáljon neki.

Haverda Mariska bírái előtt.

Döntött a szabadkai törvényszék vádtanácsa. — Klein Lipót Pál szabadlábbon.

Távíratú tudósítás.

Arad, október 2.

A szabadkai rémdráma szépséges asszonya, Haverda Mariska és bűntársai ma állottak a büntető törvényszék vádtanácsa előtt s ezzel megkezdődött az idegizgató bűnpör végső kifejlődése. Megirtuk, hogy néhány héttel ezelőtt készítette el a szabadkai bérnyilkosság ügyében a vádiratot Winckler István dr. szabadkai ügyész. A vádiratban Jánossyt gyilkossággal vádolja meg, Haverda Mária, Vojtha és Klein Lipót Pál ellen pedig fölbujtás vádját emelte.

A vádirat ellen a védők kifogásokat adtak be a vádtanácshoz. A kifogásokban egyértelműleg azt hangoztatják, hogy a vádlottak ellen semmi pozitív bizonyíték nincs. Jánossyt nem tartják épelméjűnek s különben is beismerő vallomását többször visszavonta. Klein Lipót Pál védői: Vázsonyi Vilmos dr. és Lányi Ferenc dr. szabadkai ügyvéd azt vitatták, hogy a bankárt azonnal szabadon kell engedni.

A vádtanács e beadványok fölött döntött ma. A tárgyalás reggel kilenc órakor kezdődött. Jóval kilenc óra előtt nagy élénkség volt a törvényszéki palota első emeletén, ahol a vádtanács tárgyalóterme van. Ujságírók, ügyvédek és a kíváncsiak százai tolongtak. A tárgyaláson Marián bíró elnökölt. A vádtanácsi tárgyalások nem nyilvánosak, s oda csak a vádlottak, meg az igazságszolgáltatás faktorai juthatnak be. A közönség tudta ezt, de mégis fölment a folyosóra, mert látni akarta a vádlottakat, akiket háromnegyed kilenckor vezettek föl szuronyos börtönőrök.

Legelől ment Jánossy ügyvédjével, Piller Artur dr.-ral. Utána Haverda Mária, Bródy Ernő dr. budapesti, majd Klein Lipót Pál Vázsonyi és Lányi Ferenc dr. szabadkai s végül Vojtha Antal Blaskovich Lukács dr. szabadkai ügyvéddel.

A vádlottak között legszánandóbb volt Jánossy. Halálsápadtan, kék ruhában ment és alig lépett a tárgyalóterembe, görcsösen zokogni kezdett. Haverda Marián nagy fekete kalap volt és arcán a szenvedésnek nyoma sem látszott.

Amikor a kíváncsi közönséget meglátta, mosolyogva mondta ügyvédjének:

— Ezek az én kedvemért jöttek ide?

— Igen, — volt a válasz.

— Ugy látszik, én most híresebb vagyok még Fedák Sárinnál is.

Azután mosolyogva fordult egyik szabadkai ismerőséhez, aki kilépett a közönség csoportjából és szívélyesen üdvözölte a szép Mariát.

— Nagyon unom már ezt a komédiát, — mondta a bűnös nő. — Csak az a jó, hogy nem tart már sokáig.

Ekkor a teremszolga jelt adott a bevonulásra. Miután az elnök megnyitotta a tárgyalást, Joszics Milován törvényszéki bíró ismertette a bűnügyet az aktákból. A vádtanácsi tárgyaláson egyetlen tanut sem hallgattak ki s esupán a már beszerzett bizonyítékok alapján határoztak.

Az iratok között legérdekesebbek voltak azok a levelek, amelyeket a foglyok egymás-

nak irtak. Haverda Mariska többek között ilyen ódulat is küldött Vojtha Antalhoz:

Kedves Toncsim,

ha Istent ismeresz, vállald magadra a gyilkosságot. Ólel Mariskád.*

Ugyanosa érdekes az a levél is, amelyet Haverda Mária Rácz Ernő gyógyszerésznek irt:

„Közeledik az idő, hogy végre boldogok leszünk. Nemsokára kiszabadulok. A te támogató-sodra is számítok. Máriád.*

Az elnök megkérdezte az asszonytól:

— Maga irta ezeket a leveleket?

— Én irtam, de az ügyész ur ravasz eszközökkel batott rám. Egy szót se tessék abból hinni, amit irtam. Azzal kecsgették, hogy kiszabadulok, ha ezeket a leveleket megírom.

— Ez mesebeszéd! — szölt közbe az ügyész.

— Nem mese, minden szavam igazság! — kiáltotta Haverda Mária. — A husom kellene ugy-e? Azért fojtogattok ennyire.

Az elnök és az ügyvédje nagy nehezen lecsillapították a sikoltozó hiszterikust, akit kivetettek. Az elnök különben is szünetet adott és az összes vádlottak kimentek a folyosóra. Ott Jánossy azt mondta a börtönőrnek:

— Cigarettazni szeretnék.

— Nem szabad.

— De én cigarettazni akarok, — kiáltozta Jánossy és az őrré akart támadni, de az ügyvédje hirtelen lefogta és egy padra ültette.

A szünet alatt Klein Lipót Pállal is több ismerőse szóba ereszkedett az őrk ellenőrzése mellett.

— Én nagyon nyugodt vagyok, — mondta a bankár, — mert tudom, hogy nem lesz semmi bajom. Azt hiszem, estére szabad leszek, mert a vádtanács megszünteti ellenem az eljárást. Én ártatlan vagyok, csak az ügyész ur erőszakoskodása juttatott ideig, de mondhatom, hogy...

Tovább nem folytathatta, mert a börtönőr erőlyesen rászólt.

Klein Lipót Pál különben kitűnően jószolt, mert a vádtanács ma megszüntette ellene az eljárást, amint az alábbiakból kiderül.

Szünet után a védők beszéltek. Természetesen, mindegyik védenő ártatlanságát hangoztatta. Legutoljára maradt Vázsonyi, aki olyan megdönthetetlen érveket hozott föl Klein Lipót Pál ártatlansága mellett, hogy a bírák is csodálkozva hallgatták. A vádtanácsi tárgyalás délután fél kettőkor ért véget. Az elnök kijelentette akkor, hogy a határozatot este 7 órakor hirdeti ki.

Este 7 órakor nagy közönség várta a folyosón a vádtanácsi határozatról szóló híreket. A tanács ugyanis megszüntette a bűnügyi eljárást Klein Lipót Pál ellen, mert nem talált kellő bizonyítékokat arra, hogy őbujtotta volna föl Jánossyt a gyilkosságra.

A bíróság a határozat indokolásában fölemlíti, hogy Klein Lipót Pál ellen csak Jánossy vallott terhelően, de a vádlottárs vallomása nem fogadható el bizonyítéknak. A bankárt a bíróság azonnal szabadon engedte. A többi vádlottakra továbbra is föntartotta a vádtanács az ügyészség vádját.

Klein Lipót Pált a felesége várta a fogház kapujában. Kijelentette az újságíróknak, hogy meg fogja torolni azokat a rosszakaratu támadásokat, amelyeket szabadkai ellenségei intéztek ellene és kártérítési igényt támaszt az állam ellen, mert tönkre tette egzisztenciáját.

Anatole France házassága

★

Mikor Franciaország legnagyobb élő írója nősülésre adja hatvanöt évben megöszült glóriás fejét, ez már magában is kihívja az írók életére mindig kíváncsiskodó közönség érdeklődését. De a párisi lapok gondoskodnak még többről is. Anatole France — mert hiszen róla van szó — egy huszonnégy éves színésznőt vesz el. Párisi leányt, akit Brazília fővárosában ismert meg, mikor Amerikában felolvasó körutat tartott. Néhány hónapos mindössze ez az ösmeretség, de a művésznőnek ennyi is elég volt arra, hogy meghódítsa a nemcsak lelkileg, de aránylag még fizikumában is fiatalosan erős író. Pedig a hódítás nem lehetett könnyű, mert Francérolt azt is megírják az újságok, hogy már hosszabb idő óta egy előkelő és szellemes párisi asszony foglya volt, aki egy megbízható emberével még Braziliába is elkísértette barátját. Így hát a hódítás egyben elhódítás is, ami bizonyára nem ment könnyen ezzel az erős koponyájú, a nőket alaposan ismerő és éppenséggel nem nőimádó franciával szemben.

Anatole France bizony nem tulságos sokra értékeli a nőket. Legalább ugylátszik az írásaiból, melyek pedig nem annyira regények, mint inkább megfigyelések, nyugodt, egy kicsit gunyos, egy kicsit kritizáló, de mindig fölényesen megbocsátó életfilozófiák. Vigasztaló lehet a nőkre nézve ezzel szemben az, hogy éppen ilyen kevéssé becsüli France a férfiakat is, akiket szintén nem tart jobbaknak Deákné vásznánál. Különösen ott nem, ahol szerelmi ügyekről van szó, mert itt mind a két nemet, a férfit épp úgy, mint a nőt, gyengének, következtetlennék, szinte kulturálatlanak rajzolja. Kivételeket se nagyon ismer e szabály alól, legfeljebb talán a nagyon intelligens, nagyon mélyrelátó asszonyokat és férfiakat és önmagát, aki — azt hitte — felette áll sok minden kicsinyességnek, emberi hiúságnak, mert többre becsüli a szerelmi gyönyörűségek másokon való megfigyelését, mint a bennök való közvetlen részesedést. Ő maga nem is él Párisban, hanem a vidéken, ahol valóságos kis kastélyt rendezett be és lakása legfőbb ékességévé a könyveket tette. Korai júságától kezdve a könyvekbe volt szerelmes és azokat gyűjtötte, becázte egy öreg filozófus gondosságával és egy regényimádó bakfis hódolatával. Apja könyvkereskedésében tanulta meg szeretni a betűt és ehez a szerelméhez sohasem lett hűtellen. Egyik gyönyörűségesen mély könyvében, a „Ludláb királyné“-ban hőseinek szájába ad sok őszinte vallomást erről a szerelemről, aminthogy majdnem mindig egyik regényében van egy-egy alak, akiben önmagának filozófáló természetét, szinte passzív életmódját rajzolja. Nem szeretett sokat a világ előtt élni, nem volt sohaszereplő-ember, befelé élt és ott dolgozta fel azt az óriási anyagot, amit tudása, megfigyelései, bámulatosan éles szeme és sok mindent megértő szíve eléje hoztak.

Most mégis beszélnek róla, sőt mosolyognak is rajta. Egy öreg író — mondják szinte korholva — aki fiatal színésznőbe botlott bele. Ilyenkor a közönség, pláne a könnyűvérű francia közönség, mindig jogot formál a gunyos kritikára és sehogysem akar komoly dolgot látni az ilyen

házasságban. Nem veszi tekintetbe, hogy Anatole France az ő hatvan és egynehány évével még fiatalabb sok szív nélküli párisi gavallérnál, akikkel pedig — úgy mondják — testi erőben is felveszi a versenyt. Megtagadják tőle a jogot, hogy egy fiatal nővel vidítsa fel agglégényi életét, pedig talán az a színésznő is idősebb néhány esztendővel, mint amennyit most — hogy a kontraszt nagyobb legyen — kinéznek belőle. Elítéli a fellángolásáért, kigunyolják „megtévedéséért” épen azt az embert, akinél elnőzőbb, megértőbb bírása alig volt földi dolgoknak, emberi gyengeségeknek és aki minden botlásnál, minden rossznál és minden cselekvésnél tudott találni valami elnőzött, enyhítő, emberi okot, mellyel a le-sújtó kritikát esőndes megbocsátással eny-hitette. És épen neki nem akarnak meg-bocsátani ott, ahol talán bocsánatra sem szorul.

Betta.

Difteritiszjárvány Aradon.

A főorvos előterjesztése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 12.

Hetek óta aggodalommal vesznek tudomást a városi főorvosi hivatalban a gyermekek legnagyobb ellenségének, a gyilkoló toroklobnak veszedelmes terjedéséről. Már a múlt hónap jelentésében a főorvos a közigazgatási bizottságnak jelentést tett a difteritisz aggasztó terjedéséről, de a városi közönsége nyugalomát megbolygatni nem akarva, addig várt a gyilkos betegség járványára nyilvánításával, míg ezt a közegészségügy biztonsága megtűri.

Mint a főorvosi hivatalhoz eddig beérkezett adatok mutatják, a difteritisz esetek szaporulata az utóbbi napokban megdöbbentő. Majdnem száz százalékos. Míg a múlt hónapban mindössze huszonkét ilyenmű megbetegedést jelentettek a tisztviselők, addig október hónapban máig huszonkét diftériát jegyzett fel a városi orvosi hivatal.

Tudvalevőleg a hatóság, sok minden körülményre való tekintettel, nem igen szívesen mondja ki, hogy a város területén járvány van, de annyira még sem szabad a közönséget tájékoztatlanul hagyni, mint ez esetben történt. Már a múlt havi főorvosi jelentésben husz difteritisz eset van említve és a radikális intézkedések elejének, a járványra nyilvánításnak elmulasztása ime megtermette a gyümölcsét. Október hónap tizenkét napja alatt már huszonkét megbetegedés történt. A difteritisz ragályozó ereje igen nagy és gyorsan válik végzetessé. A most fellépett járványról maga a főorvos állapította meg, hogy gonosz indulatu, mert jelentésében elég nagy számú halálozásról számolt be. Tehát minden ok meg volt ahhoz, hogy a közönséget a legpedánsabb óvatosságra és legkörülményesebb védekezésre tegye figyelmessé a hatóság.

Ha ez eddig nem történt meg, ami az iskolaév legelején még a tanuló ifjúság sokkal kevesebb károsodásával lett volna eszközölhető, akkor most annál fokozottabb kötelessége a hatóságnak a járvány terjedésének meggátlása. Posgay Lajos dr. főorvos ma este küldötte át a polgármesteri hivatalnak az alább olvasható előterjesztését, melyet még az említett hivatal nem intézett el. Azonban, mint a főorvos munkatársunk előtt kijelentette, minden szükséges intézkedés megtörtént; az egészségügyi biztosok naphosszat járják a várost és ahol csak

difteritisz gyanús beteg van, azonnal megjelennek, kioktatják a környezetet és lehetőleg meggyőzik a kórházi kezelés előnyös voltáról. A közönségnek az a lelkiismeretbeli kötelessége, hogy a gyermekek megbetegedésének pillanatában rögtön és halasztás nélkül orvosi segílyt vegyen igénybe. Ezzel a difteritisz átpalántálását akadályozza meg. Az orvos kötelessége ugyanis eltüntetni az iskolába járástól annak a családnak gyermekeit, ahol valaki toroklobban megbetegedett. Ez csak úgy lehetséges, ha az orvos kellő időben állapíthatja meg eme feletti életbevágó intézkedés megtételének szükségességét.

A főorvos előterjesztése a következő:

A difteritisz, mely a múlt hó folyamán 22 esettel fordult elő, ujabban rohamos elterjedésben jelentkezik s a mai napig e hóban már 20 esettel van bejegyezve.

Ezen veszedelmes betegség sokasága mellett indokolva van, hogy az eddig is gyakorolt óvintézkedések, még szigorubbán kezeltesse-nek s ilyen módon a baj további elharapozásának gátat vessünk.

Mély tisztelettel indítványozom ennél fogva, hogy a difteritisznek járványos fellépését a mai nappal; — az 1876. évi XIV. tc. értelmében — megállapítani s egyidejűleg elrendelni méltóztatassék:

1. A felmerülő eseteknél a tisztviselők, amennyiben nem maguk a gyógykezelő orvosok, a beteg lakását, körülményeit felülvizsgálják, intézkedjenek a beteg elkülönítése s szükség szerint a kórházba szállítása iránt; a fertőtlenítés minden irányban s megfelelő eszközökkel fogatosítottassék s erre a célra az egészségügyi biztosokat kellőleg utasítsák. A jelző veres, lapokon kívül az intőlapok osztogatásáról gondoskodjanak, hogy így a családok óvatosságra s kellő időbeli orvosi segíly igénybe vételére kioktattassanak.

2. A beteg családjabeli többi netalán iskolás gyermekek az iskolázástól eltávolítottak s oda a betegség lefolyása után csak orvosi igazolvánnyal bocsájtassanak.

3. Olyan betegek, kiknél a viszonyok megkivánják, a kórház fertőzőbeteg osztályára betegszállító kocsin beszállítottak.

4. Halálozás esetén a halottat — a halottvizsgálat megejtése után — azonnal a temető halottas csarnokába kell zárt koporsóban kiszállítani s onnét esendben, minden halotti pompa nélkül s hivatalnok kizárásával a temetést eszközölni.

5. Halálozás után a lakás s a felszerelések hathatósan fertőtlenítendőek, használt s értéktelen szövetek elégetendőek.

6. A beteg után a környezet 8 napig vesztégyár, illetve megfigyelés alatt tartandó.

*

Az Aradi Közlöny munkatársa egy specialista-val folytatott beszélgetést a gyermekek gyilkoló kór elterjedéséről.

— A difteritisz járványszerű felléptének most különös okát adni nem lehet, de annyi bizonyos, hogy komoly jellegű, mert az utóbbi időben már súlyos torokgyík esetek is fordultak elő, melyek ninesenek a statisztikában kimutatott esetekhez számítva. Az óvintézkedések megtétele Aradon nagyon nehéz, mert úgy a bejelentési mint az ellenőrzési rendszer rossz és ósdi.

Mert milyen módon történik a bejelentés? Egy levelező-lapon, mely csak azt tartalmazza, hogy valamely házában ragályos beteg

van, aláírja a kezelőorvos. De igen sok esetben konziliumot tartanak és a beteg kórházba kerül. Mi történik ekkor? A kezelő-orvos nem jelenti a megbetegedést, mert a beteg a kórházban van, a kórház nem jelenti, mert azt hiszi, hogy a kezelő orvos úgy is megteszi ezt. A konziliumban részt vett orvos nem jelent, mert ez nem kötelessége. Budapesten például minden orvos, aki a beteget egyszer is látta, köteles a hatóságnak jelentést küldeni. Inkább legyen egy esetről több jelentés, mintsem egyetlen egyszer is megtörténjék az, hogy a hatóság nem bír tudomással a fertőző megbetegedésről.

A bejelentő lapok formája olyanok, hogy az falun sem felel meg. Csak a beteg nevét, lakását és a betegség nemét tartalmazza.

Ismét Budapest példájára kell hivatkoznom. Ott a bejelentő lapon az orvos köteles kitüntetni, hogy a beteg családjában mennyi gyermek van és ezeket névszerint felsorolja, annak pontos megjelölésével, melyik iskolába járnak. Még a házi tanító nevét is kell jelentenie, ha az iskolába járó egyén. A hatóság így megtudja akadályozni, hogy az iskolába behurcolják a fertőzést.

Az ellenőrzés sem elég szigorú. Nagyon sokszor láttam, hogy a fertőzést jelentő veres cédulát oly eldugott helyre ragasztják ki az egészségügyi biztosok, hogy nem is ötlük szembe. Továbbá a közönség lelkiismeretlen, mert a hatóság eltűri a könnyelműségét. Például egy borbélynál gyógykezelttem difteritisz esetet és az a borbély együtt volt beteg gyermekével és üzletében kiszolgált vendégeit, míg feljelentéssel nem fenyegettem. Sőt tudok esetet, hogy a mézáróstól hurcolták el a ragályt, akinek cselédjé bejárt az üzletbe, ahol a vevőközönség is megfordult, noha otthon ragályos betegségben feküdt több gyermek. A parkokban együtt játszanak a számárhögéstől fertőzött gyermekek az egészségesekkel. Tagadhatatlan faktum, hogy tavaly egy gyermek fertőzte meg az egész várost oly módon, hogy számárhögésben szenvedett és elvitték a színházba egy délutáni előadásra, ahol sok gyermek volt. Néhány nap alatt már egy egész városrész beteg volt. Az ellenőrzést szigorítani kell és ha azt a szülőt, akit az egészségügyi hatóság feljelent mert beteg gyermekét nem izolálja kellőleg, a rendőrség meg is fogja büntetni, akkor sokkal könnyebb lesz a védekezés és a veszedelmes betegség terjedésének a meggátlása is.

SPORT.

+ Maione Vince vívőiskolája. Már egy évtizede, hogy Maione Vince, a kiváló olasz vívómester Aradon működik, a sportkedvelő közönség osztatlan rokonszenve mellett. Az október elsején megnyílt vívőiskolában történt jelentkezések is azt bizonyítják, hogy Maione általános becsülésnek örvend Aradon. A mester tanítványai ugyanis tömegesen jelentkeznek. A régiek sorra visszatérnek Maionéhez, hogy gyakorolják magukat a pompás sportban, az ujak pedig azért jelentkeznek, hogy elsajátítsák a testet legjobban edző vívást. Jelentékeny számmal vannak az olasz mester tanítványai között az egészen kis fiúk is, akik tömegesen keresik föl Maionének a Fehér Keresztben levő vívőtermét.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357
Kiadóhivatal éshirdetési osztály — 151

A városi tisztviselők fizetésrendezése

Értekezlet a városházán.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 12

A város tisztviselőinek egy része ma délután öt órakor a városháza tanácstermében értekezletet tartott. Joó Béla árvaszéki ülnök hívta egybe tisztviselő társait, mint a meghívó jelezte: a fizetésrendezés megbeszélésének céljából. Minthogy azonban eddig még senki sem ismeri, hogy tulajdonképpen Varjassy Lajos polgármester milyen alapon és milyen keretekben óhajtja a közgyűlés, illetve a bizottságok elé terjesztendő javaslatában a fizetésrendezést megoldani, a mai értekezlet nem foglalkozhatott a rendezés kérdésével, hanem csak óhajokat fejezhetett ki. A negyedóráig tartó tanácskozás eredménye az, hogy a jelen voltak küldöttséget menesztettek a polgármesterhez és megkérik, bocsássa rendelkezésükre a rendezés tervezetét, amelyet majd egy hétfőn megtartandó újabb értekezlet vitat meg.

Részletes tudósításunk a következő:

Joó Béla nyitotta meg az ülést, amelyen Visy Ferenc főpénztároson és Nagy Ottokár tb. tanácsnekon kívül hivatalfőnök nem vett részt. A hármass bizottságban történtek — úgy mond az elnök — tették szükségessé az összejövetelt, melynek célja a fizetésrendezés megbeszélése. Már több mozgalom indult meg a rendezés érdekében, de ő attól távol állott, mert azt hitte, hogy a munkaadónak, jelen esetben a város közönségének, tudnia kell, vajjon megélhet-e az alkalmazottja a fizetéséből? Ugy alakultak a viszonyok, hogy most már kérni kell. Alkalmat kell nyújtani ahhoz, hogy a mai türethetetlen állapot rendeztessék és a végleges rendezés előtt oly helyzetnek kell alakulnia, amelyben elviselhetővé válik az élet.

— Azt hiszem, — folytatja Joó, — hogy a polgármester urnak mindnyájan köszönőttel tartozunk azért, mivel a hármass bizottságban történeteket jóvá tette és nem engedte meg, hogy egyes tisztviselők ötletszerűen jussanak, az egész karból kivételképp kiemelve, személyes pótlékhoz. Indítványozom, hogy ezt küldöttségileg köszönjük meg neki.

Az értekezlet az indítványt elfogadta és a küldöttségbe megválasztotta: Vannay Gyula, Kilényi János, Visy Ferenc, Greén Nándor, Virágh Lajos, Posgay Lajos dr., Nachtnábel Odön, Figus Albert, Viezer Aladár, Szuchy Károly, Kovács Antal, Zubor Andor, Billich Miklós, Bókényi Arisztid és Joó Béla tisztviselőket.

— A mi pedig a fizetésrendezést illeti, — szölt folytatónak Joó — úgy lenne az ideiglenes megoldás közmegelegedésre eszközölhető, ha az októberi közgyűlés első sorban a lakbéréket tenné egyenlővé a megfelelő állami tisztviselői lakbérékkel és ezt már január elsejétől így utalná ki, továbbá az egész tisztviselő kar fizetését emelje fel egyelőre 15 százalékkal. Ha ezt megteszi a törvényhatóság, akkor elvárhatunk egy esztendeig, a végleges rendezésig.

Ez az utóbbi javaslat nem talált általános tetszésre. Szuchy Károly szerint nem vezetne célra, mert ezáltal egynéhányan elesnének az esedékes korpótléktól.

Visy Ferenc magyarázta meg, hogy a tizenöt százalékos emelés kérése nem jelent mást, minthogy a tisztviselők a drágasági pótlék címén adott kegyelem kenyértől akarnak megszabadulni, amely lealázó és nem is számít be a nyugdíjba.

Végül kimondotta az értekezlet, hogy úgy

kell kérni az emelést, hogy az a korpótlékot ne érintse.

Az értekezlet végül Billich Miklós indítványát tette magáévá és megbizta azt a küldöttséget, mely a tisztviselők köszönetét lesz tolmácsolandó, kérje meg a polgármestert az általa benyújtandó rendezési javaslat ismertetésére, hogy ennek ismerete után foglalhassák konkrét alakba a tisztviselők a maguk óhajait.

HIREK.

SZÉLL KÁLMÁN BETEGSÉGE.

Izgalom az alkotmánypárt értekezletén.

Távirati tudósítás.

Arad, október 12.

Az est folyamán a fővárosban riasztó hírek terjedtek el Széll Kálmán egészségi állapotáról. Azt beszéltek, hogy az alkotmánypárt vezére, a párt esti értekezlete alatt rosszul lett, szélhűdést kapott és állapota aggasztó. A hír ilyen alakban tulzott, csak annyi igaz, hogy Széll Kálmán az értekezleten rosszul lett, összeesett és orvosi beavatkozással térítették eszméletéhez. Az orvos heves kongressziót konstatait, komolyabb aggodalomra azonban nincs semmi ok.

Széll Kálmán az alkotmánypárt ma esti értekezletén elnökölt, ahol beszédet is mondott. Az elnök után Andrassy Gyula gróf belügyminiszter tartott hosszabb beszédet a képviselőházi alelnökjelölés ügyében. Amikor Széll Kálmán kihirdette a párt határozatát, egyszerre elsápadt, összeesett és ajultán rogyott vissza székébe.

A párt tagjai izgatottan ugráltak fel helyeikről, az elnöki emelvényhez rohantak és körülvették az elalélt Széll Kálmánt. Gyorsan elküldtek a házban levő Pikker dr. orvosért, aki jeges borogatásokat rakott Széll homlokára és megállapította, hogy a rosszullet pillanatnyi heves agyvértelülés következtében támadt, minden valószínűség szerint a teremben uralkodó hőség miatt. Széll néhány perc múlva teljesen eszméletére tért. Az alkotmánypárt vezérét Andrassy Gyula gróf és Darányi Ignác miniszterek kísérték haza a Döbrentey-utcában levő lakására.

Nemsokára megjelent a beteg pártvezérnél Müller Kálmán, Korányi báró és Herczel Manó orvosprofesszorok, akik konstataiták, hogy csak muló természetű kongressziója van Széllnek, minden súlyosabb következmény nélkül. Széll Kálmán, — akinek egészségi állapota iránt az est folyamán igen sokan érdeklődtek, — most már sokkal jobban érzi magát.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 13-án az időjárás: enyhe, szöles.

— Német segítség az arad-kikindai vasutnak. Az arad-nagykikindai helyi érdekű vasut és a berlini Handelsgesellschaft, valamint a Nationalbank für Berlin között tárgyalások folynak a magyar kormány részéről garantált 9.288,800 korona elsőbbségi kötvény átvétele dolgában. Mint most Berlinből jelentik, a tárgyalások már a legközelebbi napokban végleges megállapodással fognak zárulni.

— A cár utazása. Pétervárról jelentik: A cár október 14 én utazik el Livádiába, onnan hajón Odesszába megy és vasuton utazik Olaszországba. Az olasz királylyal való találkozás alkalmasint Raconigiben lesz.

— Justh Gyula fokosa. Megírtuk annak idején, hogy Justh Gyula, a képviselőház elnöke egy ezüst fokost kapott, melyre buzdító vers volt vésvé. Mint fővárosi tudósítónk jelenti, most már ismerik az érdekes ajándék küldőjét is. Mészáros Károly politikai amatörködéseiről ismert budapesti órás ez, aki most elmondotta egy újságíró előtt, hogy ő a fokost egy levél kíséretében küldte Justhnak, de a levél csomagolás közben úgy látszik, elveszett. Mészárosnál megvan a levél másolata, mely a helyesírás hibák kikorrigálásával így szól:

Nagyságos Justh Gyula országgyűlési képviselő urnak, Budapest.

Megértvén a küzdelmet, ha már abban személyesen részt nem vehetek, hát fogadja ezt a fokost és üssön vele szét ellenségeink között, úgy a Házban, mint azon kívül. Csak a fejükre, hogy meg ne sántuljanak. De oda aztán jól, hogy örökre elnémuljanak. Szívesen átadtam volna személyesen, de ezelőtt két évvel az akkori elnök, inkább mondva a császárt és Luegert imádó, osztrák érdekekben utazó politikai vigéce hazafias és helyénvaló közbeszólások miatt a Házból kitiltott. Eért fogadja Nagyságod ezen az uton tölem a közvélemény e megnyilatkozását és a nemzet elismerését. Hazafias tisztelettel

Mészáros Károly.

Utóirat:

Éljen a nemzeti bank 1911 re, a külön vámtérület 1917-re és végre a teljesen független Magyarország. Bosznia ebbe bekebelezve, ahol elég vért ontottunk 1478-ban Jajca mellett, 1878-ban Szerajevónál.

— Elkobzott német élclap. Bécsből táviratozzák: A Muskete című német élclapot, a miatt, mert két képe a magyar Szent István koronát gunyolja ki, az ügyesség elkoboztatta.

— A „Louvre“ képei üveg alatt. Párisból jelentik: A „Louvre“ múkincese ellen intézett gyakori támadások miatt a muzeum igazgatósága elhatározta, hogy a képeket ezentul üvegfedővel látják el. Az újítást művészi körökben nagyon vegyes érzelmekkel fogadják, mert az üveggel való fedésnek több hátránya van. Üveg alatt a kép ugyan jobban ellenáll a hőmérséklet változásainak és a levegő, por stb. hatásának, de viszont még a legszintelenebb üveg is változtat a kép színein és összhatásán, másrészt pedig épen az üvegtábla alatt a kép egy esetleges merénylettől sokkal többet szenvedne, mint anélkül, mert az üveg szilánkok teljesen tönkretethetik a képet.

— Hogyan halt meg a marokkói trónkövetelő? A világsajtóban ellentmondó hírek jelentek meg Bu Hamarának, a marokkói trónprezendentnek szörnyű haláláról. Most azonban megbízható tudósítások érkeztek, amelyek igen is megerősítik azt, hogy oroszlanok tépték szét Bu Hamarát. De előzményei ennek oly szörnyűek, hogy alig van ezekre példa. Muley Hafid megkérdezte Bu Hamarát, hogyan szokta kivégezni hadifoglyait. Bu Hamara nem válaszolt. De a többi hadi fogoly borzalmas dolgokat vallott. Egybehangzóan elmondták, hogy Bu Hamara az ágyuk szája elé köttette a szerencsétleneket és úgy lövette őket agyon. Más foglyok testét marokkói szappannal kenette be és azután nevette őket, a míg a hus cafatokban lógott le róluk. Megint másoknak a husából sajátkezüleg vágott le darabokat, a hust előttük megsüttette és azután kényszerítette őket, hogy saját husukat meg egyék. Ezek után Muley Hafid Bu Hamarát betaszítottatta egy zárt udvarba, ahol három kiéheztetett nagy oroszlan volt. Ezek tépték szét.

— A város bérpalotája. A következő panaszos levelet kaptuk: Van Aradvárosának egy bérháza, melynek tetején ott éktelenkedik a színháznak granáriumszerű tetőszerkezete, példát adván az utókornak arra, hogy miként nem szabad egy városi épületnek kinéznie. Hogy ez az alkotmány rut és ormótlan, azt már évtizedek során megszoktuk mi aradiak s csak akkor képezi az itt beszéd tárgyát, ha idegen ember érkezik ide és megbotránkozik rajta. De hát úgy vagyunk, hogy ezen a dologon változtatni nem lehet és nem tudunk. De van ennek a szép épületnek egy belső képe is, mely olyan, hogy az ottani állapot igazán megérdemelné, hogy szóvá tegyük. A bérház azon részét értjük, amely a Szentháromság-szobor felé néz. Ebben az épületrészben van elhelyezve az ereklye-muzeum, melybe ezrivel vándorol el az Aradra érkező idegen; ott van a Lloyd-klub, mely több száz tagot számlál, oda nyílik a színháznak egy vészkijárata, melyet sok színházlátogató használ előszeretettel s végül ezen épületben van a Városi-kávéház és a Városi-sórcsarnok, melyet sok száz vendég látogat. Kétségtelenül ez épület a város egyik legforgalmasabb háza s annak a sok-sok embernek, aki nap-nap mellett ott megfordul a nap minden szakában, alkalma nyílik meggyőződni arról, hogy ez a városi bérpalota a város legnagyobb piszokfészke, mely még a legkevésbé finyás embert is megbotránkoztatja, továbbá arról, hogy az ott felhalmozódó legkülönbözőbb rendű és rangú piszok oly büzt terjeszt, mely egyenesen közegészségellenes. Ha valamely magánháza létesítenék egy ily kiváló eredménnyel működő bacillus-tenyésztő a rendőrség ugyancsak ontaná a bírságot. Kérdjük Aradváros rendőrfőkapitányát, nem lehetne-e ennek a háznak tulajdonosát is valamiképpen megrendszabályozni s valamelyes rendőri kényszerrel megszüntetni azokat az állapotokat, amelyek valamely kisázsiai város bérházát talán megfelelőleg jellemezhetnék, de Aradra már ugyancsak nem valók.

— Jótékony alapítvány. Özvegy Brunhuber Kálmáné férje elhalálása évfordulóján ma 400 koronát adott át Kádas Kálmán főjegyzőnek, hogy a tőke kamataiból egy aradi születésű ácsiparos segélyt kapjon. Az alapítvány kamata néhai Brunhuber Kálmán halálának évfordulóján osztandó ki. A főjegyző köszönettel fogadta az adományt és az alapítóoklevelet a közgyűlés jóváhagyása után felterjeszti a város a közalapítványok igazgatóságához.

— A sátoraljai helyi sikkasztás. Sátoraljai helyről jelentik: Zemplénavar megye közigazgatási bizottsága tegnap Meczner Gyula főispán elnöklésével ülést tartott. Beszámolt az alispán Valkovszky pénztárnok sikkasztásáról és hogy a pénztárban egyelőre 21.932 korona hiányt fedezett fel és hogy a pénztárnokot, aki öngyilkossági kísérletet követett el, már a kórházban letartóztatták. Felfüggesztette továbbá az alispán Arnóthfalvi ellenőrt is, s hiányos ellenőrzés miatt fegyelmi eljárást indított Kiss Ödön h. polgármester, Szöllösy Sándor számvevő, Reichard Soma dr. ügyész és Gáthy Géza közigazgatási gyakornok ellen. A városi képviselőtestület a pénztárnoki teendőket ideiglenesen Rakmányi és az ellenőri teendőket Széchényi városi hivatalnokokat bízta meg.

— Az orvos tragédiája. Nagyváradról jelentik: Schiller József dr., volt geszti orvos, a kit nem régen Cséffára körorvosnak neveztek ki, hat tifuszos beteget kezelt és mind a hat meggyógyult. A harmincegy éves fiatal orvos most maga kapta meg a tifuszt (s nagybetegen Nagyváradra szállították, ahol meghalt. Fiatal felesége, két árva és nagy rokonság siratja.

— Katolikus papból szociálista agitátor. Szegvárról írják: Még egy hónappal ezelőtt Zimányi Dezső szegedi származású fiatal pap, katolikus lelkész volt Szegváron. Azonban, úgy látszik, hogy meggyőződése eltérítette hivatásától; lemondott lelkési funkciójáról s elhatározta, hogy nyíltan szociáldemokrata apostol lesz. Amit hisz, azt hirdetni is fogja s nem cselekszik meggyőződése ellenére. Nem mindennapi esemény, hogy egy lelkész föleseréli a reverendát a közönséges polgári ruhával s a jó hivatalt a küzdelmes kenyérkereső pályával. De Zimányi Dezső volt katolikus lelkész példája esemény számba megy. Belépett a 48-as szociáldemokrata pártba s a párt hivatalos lapjában, a „Szabad Szó”-ban a következőképpen nyilatkozik: — Miután én is meg vagyok győződve, hogy csak a szociáldemokrata párt programja és elvei alapján boldogulhat az emberiség s ezt én nyíltan is bátor vagyok vallani, elhatároztam, hogy eme magasztos eszme küzdő harcossai sorába állok s halálomig fogok munkálkoni szóval és írásban a világot átalakító, megváltó és boldogító szociáldemokrácia fölséges elveit.

— Gyűjtés a meggyilkolt fiu családjának. A következő sorokat kaptuk: Tekintetes Szerkesztő ur! Igen kérem, legyen oly jó folytatólag közölni, a meggyilkolt Hack József édesanyja segélyezésére küldött adományt: Ungar Rózsika és Lilike 2 korona (Monyoró-Bokszeg), Grünblat Antónia 2 korona (Arad), Robicsékné 1 korona (Arad), Glazsi Miklós káplán 5 korona (Györök), Andreszk Demeter kisbíró 40 fillér (O-Paulis), Bosnyák Demeter közgyám 50 fillér (O-Paulis), Lukácsy Lajos ügyvéd 10 korona (Arad), Kározy N. mérnök 2 korona (Arad), Hegyessy Margit 1 korona (Temesvár). — Az eddig begyűlt 42 korona és 90 fillérért fogadják Özvegy Hack Józsefné nevében hálás köszönetet. Vasócy Ferencné. Tekintetes Szerkesztő ur szíveségét megköszönve maradtam honleányi tisztelettel O-Paulison, 1909. október 9. Vasócy Ferencné.

— A Temesvári Első Takarékpénztár tökeemelése. Mint teljesen megbízható helyről értesülünk, a vidék egyik legnagyobb pénztárát, a Temesvári Első Takarékpénztár a legközelebbi jövőben elhatározza alaptőkéjének föl-emelését.

— A verekedés halottja. Babó Lajos nap-számot, mint azt megirtuk, a múlt hó 21-én Minich József asztalos segéd egy korcsmai verekedés alkalmával hasba szurta. Babó ma a kórházban meghalt.

— A fiatal férj halála. Miskolczi Jenő, a Hangya szövetkezet főtisztviselője a minap tartotta esküvőjét Budapesten. Most, mint Nagyváradról táviratozzák, ifju nejét elvitte a biharmegyei Székelyhidra, hogy édes anyjának, özvegy Miskolczi Albertnének bemutassa. Vidám társaság volt együtt a fiatalasszony tiszteletére, amikor a férj egyszerre rosszul lett és éles sikoltással összeesett. Mire segítség érkezett, meghalt. Szívrohamban ölte meg.

— Születések, halálozások. Az aradi anyakönyvi hivatalban október 12-én a következő születéseket, halálozásokat jelentették be: Született: Szabó Árpád máv. tisztviselőnek Margit nevű leánya, Szida Lázár hentesnek Lázár nevű fia, Weichelt Kelemen Alfréd mézeskalácsosnak Mária nevű leánya, Bagi Márton lakatos művezetőnek Berta nevű leánya. Meghalt: Mária Anna leányka, Szász György napszámos, Weisz Ignác cipész-mester neje, Troncsér Sándor főkalauz.

— Perzsa szőnyegraktáramat a Neuman-palotában Széchényi-utcai oldalon megnyitottam. Szíves pártfogást kérek. Tisztelettel Schwarcz Zsigmond. 3811

— Fe hívjuk az uri hölgyközönség szíves figyelmét Guttmann Izidor, Szabadság-tér 15. szám alatt levő divatüzletére, hol nagy raktárt talál vászon, szövet, mosóárúk, blouzok és aljakban bámulatós olcsó árak mellett. 3641

— A nagyközönség szíves figyelmébe ajánljuk Nádler Lajos Andrásy-tér 20. szám alatt levő uri és női divatruházat, hol teljesen friss árúk közismert olcsó árakban kaphatók. 3708

— Felhívjuk az uriközönség figyelmét Hirsch Antal uri szabó műtermére, Andrásy-tér 18. sz., hol a legfinomabb szövetekből elegáns és olcsó ruhák szerezhetőek be. 3682

— Kobrak cipők legjobbak a világon! csak Lányi Marcellnál a színházzal szemben, Atzél Péter-utca 1. kaphatók. 3884

— Francia likőrök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 17

TARKASÁGOK.

(Az agyvelő.) A telefonközpont tévedései sok komikus esetet idéztek már elő. Gyakran megtörténik, hogy az ember már öt percig beszél valakivel, akiről azt hiszi, a szabója. Jól lehordja, mert nem készítette el az új felöltőjét és akkor derül ki, hogy a főkapitány telefonjába kapcsolta be a szórakozott központi kisasszony.

Amit itt elmondunk, az is telefon-történet. Nemrég fejbe vágta egy paraszt suhanc a pajtását, akiről ennek következtében meghalt. Az eltérő orvosi vélemények szükségessé tették, hogy a megölt fiu agyvelőjét fölküldjék Budapestre az igazságügyi orvosi tanácshoz, amely az ilyen szakértői ítéletekben a legfelsőbb fórum. A fölküldését már elhatározta az aradi törvényszék. Az erre vonatkozó iratokat fel is küldték, de az agyvelő késett. Az még az ügy számával, a 9763. számmal ellátva a törvényszék raktárhelyiségében hevert.

Az igazságügyi orvosi tanács főnöke megunt a sok várakozást és letelefont Aradra. A törvényszék telefonját kérte, de a szórakozott telefonközpont véletlenül más számot adott; egy magánhivatalt kapcsolt.

— Kérem, mikor küldik már el a 9763. számú agyvelőt? — harsogta haragosan a pesti hang.

Erre a tévesen kapcsolt magánhivatalból álmosan feleltek:

— Ugyan kérem, hagyjon nekünk békét; itt nincs semmi agyvelő, itt hivatal van.

(A vizes-zsemlye.) Ez a jelenet egyik Andrassy téri kávéházban történt. A kávéháznak van egy udvarias pincére, aki a régi vendégeket figyelmeztetni szokta arra, ha valami ételt kérnek s az nem jó. Ma uzsonna közben az előzőek pincérnek odaszólt egy vendég:

— Hozzon csak gyorsan egy vizes-zsemlyét.

A pincér diskretnen odahajolt a vendéghez:

— Nem tanácsolom, hogy vizes-zsemlyét tessék enni.

— Miért ne ennék?

— Mert ma az összes vizes-zsemlyéink — nagyon szárazak.

(A kalap.) Ezt a párbeszédet a vasárnapi hangversenyéről jegyezte föl egyik olvasónk:

Az első sorok egyikében ült egy hölgy, akinek olyan hatalmas kalapja volt, hogy a háta mögött ülők elől teljesen eltakarta az emelvényt. A háta mögött ülők közül a legbátrabbik udvariasan odaszólt neki:

— Nagysád, sziveskedjék a kalapját levetni, semmit se látok tőle.

A hölgy nyugodtan tovább ült. A férfi még egyszer szólt:

— Nagysád, én öt koronát fizettem ezért a helyért. Valamit látni is szeretnék érte.

— Jegyezze meg magának, hogy én pedig 28 koronát adtam ezért a kalapért, tehát ennek a kalapnak több joga van ahhoz, hogy itt — lássák.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az Asztalos Sándor-társaság mint szobor-bizottság szerdán este 8 órakor hivatalos helyiségében (Bercsényi-utca, Duffner-vendéglő) rendes havi gyűlést tart, melyre a társaság tagjait ezuton is meghívom. Sófalvi György elnök.

Férfi öltöny szövetek

Double felöltőkre, Téli kabátokra, Mikádóra szövetek.
Tessék érdeklődni a kizárólagos posztógyári raktárban.

2591

Leichner és Fleischer

Arad, Szabadság-tér 7. és Pécs.
Honi és angol gyártmányok.
Nagy megtakarítás.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Ujaradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ujarad, október 12.

A kedvező időjárás következtében a korábbi vetések szépen kikelték. A kukoricatörés és a burgonyaszedés jórészt befejezést nyert.

A gabonaüzlet irányzata tartósan szilárd. A mai piacon eladásra került:

1500 mm. buza (uj)	14.—14.30
100 mm. árpa (uj)	6.70—6.80
100 mm. rozs (uj)	9.10—9.20
100 mm. zab (uj)	7.—7.10

600 mm. morzsolt uj tengeri 5.10—5.20

A gabonaárak 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, október 12.

Készárú: Kínálat és vételkedv mérsékelt, 15 ezer mm. 5—10 fillérrel magasabb. Amerika $\frac{1}{2}$ -el magasabb.

Az árak 50 kilonként számítva:

	Dél	2 óra
	ár	ár
Tengeri 1910. májusra	6.9—7.—	6.99—7.00
Buza 1909. októberre	14.55—14.56	14.70—14.61
Buza 1910. áprilisra	4.26—4.27	4.30—4.31
Ros 1909. októberre	9.70—9.81	9.80—9.81
Zab 1909. októberre	7.65—7.66	7.67—7.68
Zab 1910. áprilisra	7.75—7.76	7.75—7.76
Ros 1910. áprilisra	10.18—10.19	10.23—10.4

Zárul 8 órakor.

Osztrák hitelrészvény	...	...	663.25
Magyar hitelrészvény	...	...	769.—
Városi villamos vasúti részvény	...	...	308.—

IDEGENEK ARADON.

— Október 12. —

Fehér Kereszt szálloda. Messer Károly dr. ügyvédjelölt Kiszén. — Kovács Illés utazó Bécs. — Sipos Lipót utazó Budapest. — Reiter Sámuel utazó Bécs. — Lax Sándor utazó Budapest. — Deutsch Arpad mérnök Budapest. — Scheiber Mihály mérnök Budapest. Minkus József utazó Bécs. — Kemény Manó kárbecslő Budapest. — Vermes Gyula utazó Temesvár. — Ernst Fülöp utazó Budapest. — Groszfeld Dezső utazó Nagyvárad. — Schidlitz Mór utazó Bécs. — Weinberg Ferenc kereskedő Temesvár.

Központi szálloda. Walter Kálmán intézeti tisztviselő Budapest. — Winkler Mihály gyáros Szeged. — Bródy Lajos utazó Temesvár. — Szabolcsy Sándor titkár Budapest. — Vahl Zoltán utazó Budapest. — Görög Sándor utazó Budapest. — Herz Sándor hivatalnok Ágya. — Farkas Herman gyáros Marosvásárhely. — Harab Márton utazó Debrecen. — Ligeti Zsigmond utazó Budapest. — Boskovitz Manó utazó Lugos. — Fried Ignác utazó Budapest. — Koly József utazó Budapest. — Kunstler Fülöp utazó Szeged. — Márczel Zoltán utazó Budapest. — Kolm Áron utazó Nagylak. — Szűsz József borkereskedő Budapest. — Virágh Sándor kőregyész Petris. — Lövinger Fülöp utazó Tótkomlós. — Vámos Sándor tisztviselő Temesvár. — Veisz Gábor utazó Bécs. — Fürst Gyula utazó Bécs. — Győri Sándor bankigazgató Szeged. — Nagy Sándor utazó Budapest.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szerda, 1909. évi október hó 13-án:

C) bérlet.

C) bérlet.

Lili.

Operette 3 felvonásban. Irták: Hennequin és Millaud. Fordították: Fay J. és Svva L. Zenéjét szerze: Hervé.

SZEMÉLYEK:

Antonin	B. Szabó J.	Bouzincourt	Kulesár L.
De la Grande	Deliy Lajos	Bouzincourine	Benkőné
Saint Hippo.	Leővey L.	Amélie	Dióssy Nusi.
Bompan	Várnay J.	Antonine	
Renée	Beregi S.	Victorine	Zalay Margit

Kezdete este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1909 október 13-án, szerda

1. Ifjúág katonai kiképzése. Sportkép. — 2. Egy francia katonai léghajó felrepülése. Szenzációs felvétel. — 3. A Wright repülőgép uja. Sportkép. — 4. Sül-gyakorlatok a had-erőben. Sportkép. — 5. Katonaszág áttelepése egy folyón. Katonai felvétel. — 6. Egy kém kalandjai. Er-deti felvétel. — 7. Tüzeles hajdan és most. Sínes kép. — 8. Tengeri ütközet. Látványosság. — 9. Hegyi tüzelek tűzharcban. Er-deti felvétel. — 10. Agyugyártás. Tan-áságos. — 11. Hadgyakorlat. Er-deti fel-étel. — 12. Az 1909. évi grossmes-ritsch-i hadgyakorlatok a magyar király, a német császár és az osztrák-magyar trónörökös jelenlétében. — 13. La Clairon csatakép katonai zenekísérettel.

Előadások délután 6 órától kezdve.

Este 8 órakor A jövő háboruja

Irtá: De Sgardell. Caesar honvédőhadnagy. 4 mozgó-fényképpel.

Este 8 órai előadás helyén: I-ső hely 1 kor., II-ik 60 fill., III-ik 40 fill.

NYILTTÉR.

AZ

Aradi Közlöny

valamint az összes
fővárosi ujságok
naponta

reggel 7 órától
kaphatók

3661

Ingusz I. és Fia

könyvkereskedő, hírlapelárusítónál

Andrássy-tér 16.

Értesítjük a t. o. bevásárló közönséget-hogy Braun N. Antal helybeli festékkereskedő cég, gel üzleti összeköttetéseinket a mai napon megszakítottuk, minek okait a nevezett cég ellen folyamatba tett bírói eljárás folytán hozandó ítélettel fogjuk annak idején a nyilvánosság tudomására hozni.

Az üzleti összeköttetés megszakítása folytán értesíteni vagyunk kénytelenek igen tisztelt hintókeszítő és asztalos vevőinket, valamint az igen t. háziasszonyokat és a nagyérdemű közönséget, hogy hintókeszítő vevőink által általánosan ismert és legjobb hírnévnek örvendő kocsi és csiszoló fénymazainkat; asztalos vevőink az általános keresletnek örvendő kopálfénymazainkat és a mi gyártmányunkat képező Brunolin szükségleteiket; végül az igen tisztelt háziasszonyok és a nagyérdemű közönség a „Medve” jegyű padlófénymazfestékünk és Linoleum jegyű szeszpadlófénymazunkat Braun N. Antaltól be nem szerezhetik.

Tisztelettel

Pozsonyi Lakkgyár
Flügger és Boecking.

3922

MEGLEPO SZINTE CSODÁLA-TOS GYÖGYEREDMÉNYEKA

APTAMÁSI

LITHIUM-GYÖGYVIZ

zel gyomor-ese-hólyagés
bélbántalmaknál oala-
mint asthma, bronchiale,
köszvény és húgysavas
diathesis eseteiben.

KAPHATÓ Nagy Farkas
és Fejér Gyula cégeknél
8415 Aradon

Tanuló felvétetik.

14 éves fiu, ki legalább 2 közép iskolát végzett,

nyomdánkban

felvétetik.

Mielőtt kályhát vásárolna, tekintse meg

SZILÁGYI ÉS TÁRSA,

ARAD, Boros Beni-tér 15.
szám alatt létező, reme-
kül felszerelt kályha
gyári raktárát.

Szénüzletünket

jelentékenyen megnagyobbítva

Andrássy-tér 14 sz. Hermann-palotából

Boros Béni-tér 2. szám

áthelyeztük.

A közeledő fűtési időnyre bármily mennyiséget akár azonnali szállításra, akár előjegyzésre a fűtési időny tartamára e hó folyamán

kedvezményes áron

eszközlünk s igen ajánljuk ezen önként nyújtott előnyt igénybe venni.

Becsés rendelvényeit új irodánkban úgy mint eddig személyesen, levelező-lapon vagy

Telefon szám 139.

kérjük s jegyzünk figyelmes és gondos szolgálatunkról biztosítva, kitűnő tisztelettel

Kneffel Károly és fia

szénnagykereskedése

Boros Béni-tér 2.

Kneffel-ház. 1451

Könyvközfeszítünkbe

egy ügyes fiú

tanulónak

3 korona kezdőfizetéssel

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalba.

30287—1909.

Hirdetmény.

Közhirre tesszük, hogy a Weitzer János-utcai új leányiskola földszintjén f. év november 1-től még bérbeadó 5 boithelyiségnek bérleti feltételei a hivatalos órák alatt Lócs Rezső gazdasági tanácsnoknál megtudhatók.

Arad, 1909. október 2.

A városi tanács.

Használt

ó l o m

megvételre keresztek

Október hó 15-én. Október hó 15-én.

Az első perjámosi

homokmészkeő téglagyár és mészégető

(Róser Mihály és Társai.) 3848

Aradi fióktelepe az Óvár-téren

folyó hó 15-én nyílik meg!

Megrendelések az Óvár-téri gyártelep irodájában már most elfogadhatók.

Telefon szám 151.

Nagy
könyvtárával.

ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

KÖNYVNYOMDÁJA

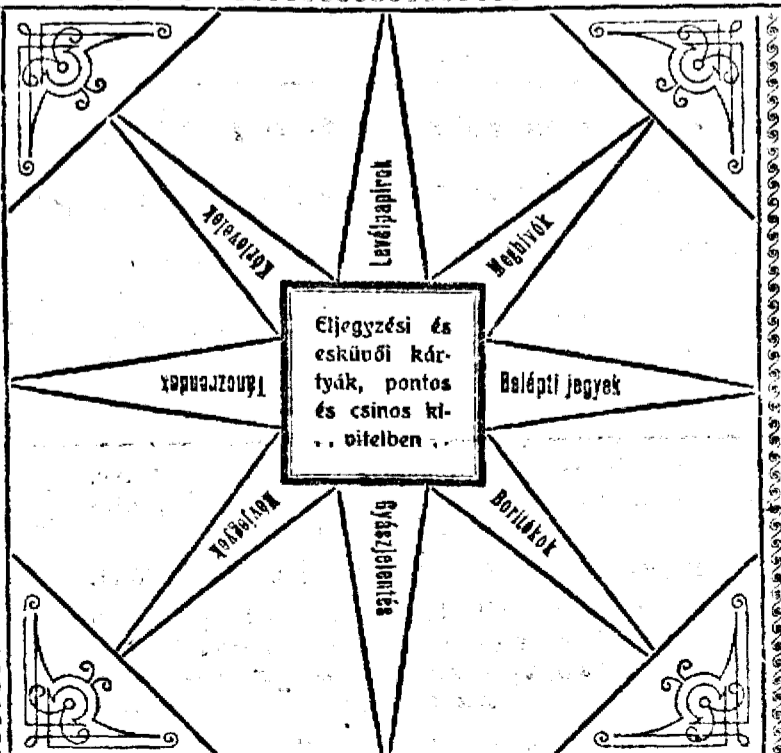
ARADON, JÓZSEF FŐHERCZEG-UT 22. SZ.

Befű-
tőmóntóde.

Ajánlja
kifőnben berendezett és
a mai kor igényeinek
teljesen megfelelően fel-
szerelt

NYOMDÁJÁT,

hol mindennemű nyom-
tatási munkák gyorsan,
pontosan és a legmo-
dernebb kivitelben ju-
tányos áron készített-
nek el.

Aradi Közlöny

a legnagyobb és legelterjedtebb vidéki politikai napilap.

ELŐSZETÉSI ÁRA:

Helyben:

1 évre . . . 24 korona.
1 hóra . . . 2 korona.

Vidéken:

1 évre . . . 26 korona.
1 hóra . . . 2 kor. 40 f.

Szerkesztőségi telefon 357.

Kiadóhivatali " 151.

APRÓ HIRDETÉSEK.

A Kinek

Ismeretség híján

házasárra,
nevelőre,
üzletvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztra,
kulcsárra,
vinczellérre,
kertészre,kulcsárra,
gazdasszoyra,
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy
frodaszolgára,
pénzbeszedőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége.

Aki

bérbeadni kíván

birtokot,
házat,
vadászterü-
letet,kocsit,
lovat,
halászatot,
telket.

Aki

eladni kíván

butort,
zongorát,
bort,
gyümölcsöt,
gabonát,üzletet,
műhelyt,
lakást, stb.
vagy

Aki

mind Ezeket vétel vagy bérbevétel cél-
jából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbán ér célt, ha az

"ARADI KÖZLÖNY"

kis hirdetési

rovatát használja.

Finom, kevéssé viselt

női téli kabát és egyéb női ruhák
eladók. Teleky-utca 10., emelet.

Egy jó forgalmu,

40 éve fennálló fűszerüzlet ital-
mérés és dohány engedélyvel más
vállalat miatt azonnal eladó. Cím
a kiadóhivatalban. 3684

Bognár mesternek

ajánkozik javakorabeli férfi, aki
gazdasági gépek javítását és asz-
talos munkát is teljesen érti, szak-
szerűen végzi. Kitűnő bizonyítvá-
nyokkal rendelkezik. Állást azon-
nal elfoglalhat, esetleg új évre.
Kulcsárnak is elmegy. Cím a
kiadóban. 3906

Három szobás lakás

iroda részére sürgősen kerestetik.
Ajánlatok a kiadóhivatalba kéret-
nek. 3907

Vidéken

egy ház kerttel üzlethelyiség és
jóforgalmu régi korcsmával sza-
bad kézből eladó. Cím a kiadóhi-
vatalban. 3910

Szőlőcsomagelő papír,

kosár függőgegyek jutányos áron
kaphatók Pichler Sándor papirke-
reskedésében Arad, Szabadság-tér
1. sz. Telefon 308. Vidéki meg-
rendelések azonnal eszközölköttek.
2922

Kitűnő ebéd

és vacsora kapható intelligens
fiatalseberek részére 22 forintért.
Rákóczy-utca 23. Esetleg családok
részére is. 3921

Külföldbejárati

csinosan butorozott szobát keresek
az Andrassy-ut közelében novem-
ber 1-re. Ajánlatokat ármegjelölés-
sel „Hivatalnok“ jelige alatt a ki-
adóhivatalba kérek. 3908

Jóval világapja

a legelterjedtebb magyar folyóirat,
összes kedvezményekkel, bérletben
vagy számonként eredeti árban
házhoz szállítva megrendelhető:
Krausz Paulin könyv- és papirke-
reskedésében, színház-épület. Ugyan
itt az összes bel- és külföldi divat-
lapok és folyóiratok kaphatók. 100000
kötetes kölcsonkönyvtár. Városi és
megyei telefon 511. sz. 3241

Keresek

vegyeskereskedésembe egy ügyes
segédet, aki a rőfös áru szakmá-
ban is jártas. Ajánlatok igények-
kel együtt Weisz Mórhoz, Székud-
varra intézendők. 3876

Egy elegánsan butorozott

külön bejárati szoba magános in-
telligens házaspárnál azonnal kiadó,
Battyányi-utca 28. ajtó 10. 3891

Fráter Lóránd

legújabb nótáskönyve 32 oldal ter-
jedelem. Fráter saját szerzeménye
országszerte ismert dala „Tele van
a város akárcia virággal“ két ko-
ronáért ismét kapható Ingusz I.
és fia könyvkereskedésében. Fő-
üzlet Andrassy-tér 16. Fióküzlet
Weitzer J-utca. 178

Kiadó

Rákóczy-u. 10. szám alatt egy ud-
vari lakás, mely áll 2 szoba, konyha
és mellékhelyiségekből. Bővebbet
ugyanott. 3893

Sertés hizlalók

kinek, mikor, mennyi miskarolt
hizóba való sertés kell? Mindig
van. Muraközi mének, lovak eladók.
Nags Rónay Mihály gazdasági inté-
zősége Szent-Mária Liget. u. p. Te-
mesvár. 3898

Szenzációs zeneújdonság!

Megjelent Fráter Lóránd nótás-
könyve, mely csakis Fráter-féle
közkedvelt és legújabb, szebbnél-
szebb nótákat tartalmaz. E nótás-
könyv 25 kor. értékű Fráter-dalt
fogal magában s a gyűjtemény
2 koronáért kapható. Vidékre 2 K.
20 f. beküldése ellenében szállí-
tom. Megjelent a Sang u. Klang
5-ik kötete is. Kerpel Izsó könyv-
és zeneműkereskedése, Arad. 262

Őszi cipő-újdonságok.

Valódi

amerikai czipők

Weinberger János cipő áruházában

kaphatók. 2096

Arad, Andrassy-tér 20.

Telefon szám 312.

Telefon szám 242.

Elektromos erőátviteli

motorokat

kikölesönöz, elad és fel-
szerel 3191

Kalmár József

villanyvilágítás, tele-
fon és villamos csengő
berendezési vállalata

Arad, Salacz-u. 2.

Boros Béni-tér 22.

számu házamban

2 istálló s 2

kocsiszin

azonnal kiadó

Goldschmidt Mihály,

Arad. 3909

31541-1909. sz.

Hirdetmény.

Arad szab. kir. város közönsé-
gének 1910. évre összeállított köit-
ségeloirányzatát, nemkülönb a
tisztai nyugdíjalap 1910. évi köit-
ségeloirányzatát a tanács és hár-
mas bizottságnak üléséről felvett
jegyzőkönyveket, valamint az elő-
irányzott bevétel és kiadás téte-
leit felvilágosító mellékleteket f.
évi október hó 9 től számított 15
napra a főszámvevő hivatalos he-
lyiségében közszemlére kiteszük.
Errel Arad szab. kir. város kö-
zönségét azzal értesítjük, hogy
azok szabadon megtekinthetők és
az ellen irányuló netaláni ész-
revételek a közhírre kitétel ideje
alatt a városi tanácshoz címezve
írásban benyújthatók.

Arad, 1909. évi október hó 9.

A városi tanács.

31113-1909. szám.

Hirdetmény.

Arad szab. kir. város 1908. évi
zárszámadását, a részletes kimu-
tatásokat, a vagyon leltárt, a vá-
ros cselekvő és szenvedő vagyoni
állására vonatkozó mérleget, az
anyagszámadási kivonatát, a kö-
vezet alap számadását, ugy a ta-
nácsnak jelentését f. év és hó
9 től számított 15 napi közszem-
lére a számvevőség hivatalos he-
lyiségében kiteszük.Errel Arad város közönségét
azzal értesítjük, hogy jogában áll
azok ellen esetleges észrevételeit
az 1886. évi 21. t.-c. 17. § a ér-
telmében a f. év október havi köz-
gyűlést megelőzőleg legalább 8
nappal a tanácshoz betérjeszteni.
Arad, 1909. október 9-én.

A városi tanács.

Tisztelettel

özv. Kováts Istvánné.

Szives rendelését kérem levelező lapou
hozzám juttatni, fűrésztelep ACSEV. pályaud-
var, vagy Orczy-utca 5. sz.

Feltűnő újdonság!

DELICE

Mindén hirdetés felesleges, a dohányos
egyszer veszi és többé mást nem szívhat.

SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHÜVELY.

Értesitem uraságot, hogy az aradi és csanádi
egyesült vasutak pályaudvarán felállított fűrés-
szelő géppel az alant felsorolt olcsó árak mel-
lett eszközölkö a tűzifa felaprítását, egy waggonnégyvágással (egy hasáb 5 darabra) fűrészelve,
hasogatva, hazaszállítva, a fakamrába beraktá-
rozva 42 korona.

Ugyanaz hasogatás nélkül 33 korona.

Egy waggon tűzifa három vágással (egy hasáb
4 drb.) fűrészelve, hasogatva, haza-
szállítva, fakamrába beraktározva
36 korona. 3714

Ugyanaz hasogatás nélkül 29 korona.

TÜZIFA

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája. Nyomtatott Kurzweil János és Társa budapesti festékgyára: a: festékár: